

HRVATSKI PLANINAR

2 • 1996
VELJAČA

**ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA
JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION**

**Godište 88
Volume 88**

Veljača 1996
February 1996

Broj 2
Number 2

SADRŽAJ

Željko Poljak: Sedam pitanja našem predsjedniku	33
Mr. Antun Lovrić: Vodiči izleta, hvala vam!	38
Kaučić Milan: Balada za Sovsko jezero	44
Ivica Marijanović: Tajna sreće	45
Miljenko Pavešić: Na Kleku četiri godine poslige	46
Krunoslav Milas: Molitveni dan na Sv. Geri	48
Davor Blažević: Bio sam na Kilimandžaru	50
Prof. Mira Šincek: Velebitska priča – zdenac žedan ljudi	54
Ivo Antunac: U kojoj je mjeri planinarstvo duhovna aktivnost	56
Drago Bozja: Sarajevski planinar Vinko Jurić	57
Vladimir Jagarić: Žumberačka kronika, III	58
In memoriam	59
Tko je tko u hrvatskom planinarstvu	60
Planinarstvo u tisku	60
Zaštita prirode	61
Speleologija	62
Vijesti	63

Slika na naslovnoj stranici:

Sveto brdo na Velebitu

Foto: Zlatko Smerke

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-10000 Zagreb, A. Cesarca 5

UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božićević, ing. Vlado Božić, Željko Gobec, Jakša Kopić, dr. Milivoj Kovačić, prof. Krinoslav Milas i Tomislav Pavlin

Preplata za 1996. godinu 80 kuna (za inozemstvo 43 DEM), poštanskom uplatnicom na žiro račun Hrvatskog planinarskog saveza broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236. UPOZORENJE! Na uplatnici bezuvjetno unijeti u rubriku "Poslovni broj" u malo prozorčić brojku 02, a u veću svoj preplatnički broj koji se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog časopisa. Bez toga broja preplata se gubi (banka dostavlja samo podatke o preplatničkom broju). Novi preplatnici trebaju taj broj tražiti od Saveza (pismeno u Kozarcevoj 22, telefonom 448-774) ili Savezu poslati fotokopiju uplatnice.

IZDAVAČ I REDAKCIJA: Hrvatski planinarski savez, HR-10000 Zagreb, Kozarčeva 22, tel. i fax 01/448-774 (8-14 sati). Izlazi u 12 brojeva godišnje. Prvi broj izašao 1898. godine kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Casopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. Od 1949. do travnja 1991. izlazio pod naslovom "Naše planine".

TISAK: Štamparija "Spiridon Brusina", VI. Danica i Ante Pelivan, Lomnica D., Velika Gorica

Tiskanje časopisa omogućuje donacijama Tvornica boja "Chromos" Samobor

Na ovaj časopis ne plaća se osnovni porez na promet na temelju mišljenja Ministarstva prosjete (612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-17/92-9201 od 16. 3. 1992)

Sedam pitanja našemu predsjedniku

Urednikov razgovor s ing. Ivicom Piljićem

● Gotovo ste godinu dana na visokoj, časnoj i odgovornoj funkciji predsjednika Hrvatskog planinarskog saveza. Bio sam Vam na skupštini protukandidat i odlanulo mi je kad sam povukao svoju kandidaturu u Vašu korist. Možda zbog toga imam neko pravo da, nakon čestitke, razgovaram s Vama bez rukavica te da Vam postavljam vruća pitanja. Uostalom, već je odavno prošlo Vaših prvih "100 dana" na predsjedničkom položaju i po tradiciji nemate više pravo da Vam se gleda kroz prste. Neću Vam, dakako, postavljati dosadna pitanja, kao npr., "koja Vam je planina najmilija?" jer svi i bez toga znamo da su Vam najmiliji Mosor (kao članu "Mosora") i Marjan (kao piscu penjačkog vodiča po Marjanu). Pitat ću Vas ono što članstvo najviše zanima. Dakle, prvo pitanje. Vi ste u proteklu 121 godinu prvi predsjednik kojemu nije stalno boravište u Zagrebu. Je li to dobro i korisno za HPS? To Vas pitam zato što predsjednička titula ne bi smjela biti počasna. Kako ona može biti radna ako ste u unutrašnjosti? Rijetko Vas vidamo u Savezu, a kad i dođete na sat-dva, to Savez puno košta jer avionska karta iz Splita nije jeftina.

Jest, prvih 100 dana odavno je prošlo, od toga, moram reći, bio sam 60 dana izvan domovine zbog potreba službenog posla. No, kako ću dalje pojasniti, to me nije spriječilo u mom radu u Savezu. Naprotiv, s poslovnicom sam bio u kontaktu skoro svakodnevno i svoju dužnost obavljao aktivno, bez ikakva zastoja.

Teško bi mi bilo odrediti najdražu planinu, ali ipak, kad bih morao izabrati onda je to svakako Biokovo. Član "Mosora" bio sam 15 godina, a sada sam član Športsko-penjačkog kluba Marulanus. Kažete: prvi predsjednik u 121-godišnjoj povijesti HPS koji ne živi u Zagrebu. Je li to dobro ili loše za naš Savez prosudit ćemo iz ostvarenog djela i postignutih rezultata. Predsjednička dužnost, prema našem statutu, svakako nije počasna i definitivno je radna. Svojim radom ja to dokazujem, a život na "periferiji", kako vi kažete, sigurno

Ing. Ivica Piljić (desno) kao član sudačke trojke na Svjetskom športsko-penjačkom kupu u Japanu

me u tomu ne sprečava. Živimo na kraju dvadesetog stoljeća i telekomunikacije mi omogućuju svakodnevnu vezu kako s HPS-om tako i Svjetskom športsko-penjačkom komisijom koja broji 37 zemalja članica.

Izvršnu radnu funkciju u Savezu ima tajnik i za nju prima plaću. Predsjednik vodi Savez, predstavlja ga i zastupa prema van. Svakako, brine se da se odluke Glavnog i Izvršnog odbora provode u djelu. Nema nikakve potrebe za svakodnevnim dolaskom u Savez. Pa ipak, ja sam u gotovo svakodnevnom kontaktu s poslovnicom HPS-a. Moram istaknuti da postoji odlična suradnja između tajnika, predsjednika Izvršnog odbora i mene, tako da sam neprestano upoznat sa cijelokupnim dnevnim radom Saveza. Na razne sastanke odlaze prema potrebi i stručnosti tajnik ili predsjednik IO koji se brine za direktno izvršavanje dogovorene politike HPS-a. To i jest prednost

našega Statuta. Dužnosti su podijeljene i, kad postoji povjerenje i aktivna suradnja, posluje se dobro. To upravo dokazuje naše godišnje izvješće za 1995. godinu.

Uvijek kad sam potreban ja sam i u Zagrebu nazočan. Zrakoplov je nekad nužan jer obveze ne ostavljaju vremena za duže putovanje. Zbog potrebe moga posla nekad sam i po četiri mjeseca u Zagrebu, tako da sam uistinu uvijek vrlo pokretan. Kada ste već spomenuli troškove i relacije puno i malo, moram podsjetiti da je moj dosadašnji rad za HPS od samih početaka, dakle otkad sam počeo s razvojem športskog penjanja, do sada poprilično koštao. Za brojne sastanke u inozemstvu posljednjih desetak godina troškove sam u cijelosti ili dobrim dijelom sam snosio. O opremi ostavljenoj u stijenama neću ni govoriti. To je sve skupa u ovih desetak godina sigurno više od 37 000 kuna. Ne bih da me krivo shvatite, jer ja ne želim ni kune. Mojim usponima obilato se koriste mlađi naraštaji koji strelovito napreduju, to je najveća i meni najdraža naknada. Da nisam uporno odlazio na međunarodne sastanke, danas ne bismo bili tu gdje jesmo, a to mi je uistinu najveće zadovoljstvo. Isplatio se ulagati i vjerovati u uspjeh. Na kraju, Bogu hvala, uspjeh nije izostao. Planinari su entuzijasti i vjerujem da puno nas odvaja čak i svoj novac da bi neka ideja zaživjela, neki se plan ostvario. U ovih desetak godina nikada nisam dobio ni kune dnevnice prilikom putovanja u inozemstvo. Kad ste već spomenuli troškove, morao sam ovo reći.

● *Vi ste kuriozum i po tome što ste najmlađi predsjednik u 121 godini naše povijesti (rođeni ste 1961.). Treba li, po Vašem mišljenju, Savezu biti na čelu afirmirana ličnost koja će pridonijeti ugledu organizacije ili bi taj položaj trebao predsjedniku služiti za stjecanje ugleda (da se popne stepenicu više u svojoj karijeri)?*

Neobično pitanje, jer o tome nisam nikad razmišljao na taj način. Osobno na mjesto predsjednika HPS-a dolazim sa više stepenice predsjednika Svjetske športsko-penjačke komisije. Uistinu mi je velika čast ali, vjerujte, još veća obveza biti na čelu HPS-a. Planinarskoj organizaciji sam vrlo privržen od svoje desete godine i tijekom svoga mandata volio bih dati našem Savezu najviše što mogu. Odavno sam u dužnosničkim vodama planinarstva i mislim da jedino mjerilo mogu biti rad i

ostvareni rezultati koji će pridonijeti ugledu našeg Saveza. Svakako je dobro ako je osoba već poznata i afirmirana. Na mjestu predsjednika Saveza po mom mišljenju treba biti osoba koja će dobro poznavati, voditi Savez i brinuti se o cjelokupnom interesu hrvatskog planinarstva. Imajući na umu upravo fantastičnu disperziju raznih aktivnosti unutar HPS-a, dužnost predsjednika ne zahtijeva samo stručnost poznavanja te bogate lepeze djelatnosti, već i golemu količinu strpljenja i vremena da bi se sve obavilo.

● *Vaš izbor za predsjednika prilično je iznenadio naše članstvo, što se vidjelo i po tijesnom ishodu glasovanja na skupštini. Očito je da članstvo o Vama premašo zna i da ste poznatiji u međunarodnim svjetskim krugovima nego kod kuće. Vi se dosad širem članstvu niste obratili unatoč ponudi da u ovom časopisu iznesete svoj planinarski kredo. Predsjednici se dijele na one koji svoj mandat odrade činovnički i na vizionare. Vaša vizija našega planinarstva i Vaš četvero-godišnji program na sazet način?*

Onda kada je bilo primjereno da se obratim članstvu, dakle, odmah nakon izbora, bio sam na žalost izvan domovine na vrlo složenom projektu, pa sam, ako se ne varam, upravo ovako zamislio to obraćanje, kroz neposredan razgovor. Vjerujem da će biti vremena i za klasičan način obraćanja članstvu, a sada mi se ovo čini kao zgodna prilika da popričam ako ne o svemu, onda barem o bitnim pitanjima.

Ne bih rekao da članstvo o meni premašo zna, baš naprotiv. No čini mi se da je neke brinula upravo ta moja privrženost športskom penjanju, koje svakako kao jasno definiran sport dosta odstupa od klasičnog planinarstva. Veseli me činjenica da sam do športskog penjanja došao putem koji je prošao sve planinarske razvojne faze. Ono što se manje zna jest da sam od desete godine života aktivan planinar zahvaljujući roditeljima strastvenim planinarima. Do svoje sedamnaeste već sam obišao i Juliske i Kamniške Alpe i većinu hrvatskih planina, a nisu mi promakle ni ljepote velebnih Dolomita. U svojoj devetnaestoj godini završavam alpinističku školu AO HPD Mosor u Splitu. Tu pronalazim sebe i ulazim u najveću ljepotu planina, u samo njihovo srce, u stijenu. Dalje je sve išlo strelovito, prvo alpinizam, pa slobođeno i na kraju športsko penjanje koje me odvelo

i u organizacijsko-dužnosničke vode. Dakle, prije alpinizma i penjanja bio sam aktivan planinar devet godina.

Kod demokratskih izbora znaju pobjedivati promili, pa broj glasova koji je donio prevagu u moju korist ipak jasno govori da su planinari odlučili dati šansu nečem novom. To pokazuje da je veći dio planinara bio svjestan da nam je mijenjati se u skladu sa zahtjevima kraja ovoga stoljeća, ali to obvezuje.

Svoj mandat sigurno ne mislim odraditi činovnički. Vrlo sam se rano uključio u dužnosnički rad u planinarstvu i ne vjerujem da bi bilo tko, tko je sa mnom radio, mogao reći da sam svoj rad obavljao činovnički.

Je li moj rad vizionarski, to neka procijene drugi i vrijeme. No činjenica je da je začetak i razvoj športskog penjanja u Hrvatskoj uveo HPS u svjetske vode i omogućio da smo nakon svih promjena u športu punopravni član Hrvatskog olimpijskog odbora. Što to znači, vjerujem, nije potrebno objašnjavati. Naše članstvo mora znati da je zahvaljujući upravo športskom penjanju HPS prvi put u svojoj povijesti mogao direktno utjecati na najviše odluke koje se u planinarstvu i športskom penjanju donose u svijetu, dakle unutar UIAA. Nikada prije HPS nije bio u takvoj poziciji da se naše mišljenje uvažava i poštaje na najvišim svjetsko-političkim razinama. Nikad prije nismo bili nazočni u Vijeću UIAA.

Situacija tamo zapravo je preslikana iz stvarne svjetske politike, iako na prvi pogled ne izgleda tako. Pravo je čudo da ovoliko dugo HPS uspijeva zadržati svoj utjecaj ovako visoko. Zapravo, iza toga čuda stoji desetogodišnji svakodnevni rad, puno odricanja a nekad i osobnog samofinanciranja putovanja na vrlo važne sastanke.

Prilikom Izborne skupštine već sam kazao da je osnovne razvojne crte moga programa odredio Glavni odbor u veljači 1994. godine. Taj program jasno vodi unapređenju naše cijelokupne aktivnosti i vodi Savez ka tržišnom poslovanju i nadam se s uspješnim rezultatima. Pred nama nije samo unapređenje cijelokupne aktivnosti, već i obnova porušenih planinarskih objekata, sređivanje imovinsko-pravnih odnosa naših objekata, uklapanje u novi Zakon o športu, animiranje komisija koje su nam potrebne a ne rade dobro itd. Jako je važno da svoje mogućnosti i potencijale pravilno prezentiramo javnosti i na taj način povećamo priliv finan-

Članovi svjetske športsko-penjačke komisije u Južnoj Africi (ing. Piljić sjedi desno). U pozadini Table Mountain

cijskih sredstava koja su nužna za normalno poslovanje i koja održavaju našu nazočnost u međunarodnom planinarskom svijetu.

● *Iz Vašega životopisa, koji smo donijeli lani u broju 7-8, vidi se da glavnina Vaše planinarske karijere pripada športskom penjanju, da ste Vi u nas njegov doajen i da Vas s pravom možemo smatrati "ocem hrvatskog športskog penjanja". Samo, osjeća se bojazan da ćete zbog toga, kao predsjednik, zanemariti ostale grane planinarstva, pogotovo "obične" planinare. Priznajte, ili nas razuvjerite!*

Na našoj Izbornoj skupštini nisu me izabrali hrvatski športski penjači već hrvatski planinari. Ta činjenica dovoljno govori sama za sebe. Prisjetit će se najtežih trenutaka razvoja športskoga penjanja sredinom osamdesetih godina kada je sve bilo novo i kad je novi šport nailazio na animozitet u konzervativnim planinarskim krugovima. Tada sam bio dopredsjednik HPD Mosor. Za vrijeme

najvrućih ljetnih dana vodio sam na dom na Ljuvaču električara da bi nova elektroinstalacija bila postavljena na vrijeme. Kao tajnik Splitskog planinarskog saveza godinama sam se borio da splitska, a neko vrijeme i kaštelanska planinarska društva ravnopravno plivaju u moru sporta s drugim sportskim klubovima i dobiju makar zasluženi minimum potreban za održavanje planinarskih objekata i redovite aktivnosti. To nije bila laka borba jer planinarstvo u sebi ima segmente vrhunskog sporta ali i rekreacije. Upravo kombinirajući uspio sam ostvariti bar nekakav finansijski minimum. Srećom, imao sam dobrog učitelja gospodina Vinka Prizmića, koji je planinarstvu u Splitu prvi otvorio vrata financiranja.

Dakle, u trenucima najvećih nerazumijevanja i napora usmjerenih na uspješan razvoj sportskog penjanja, ja sam ravnopravno pomagao sve segmente planinarstva aktivno radeći za sve. Mogu slobodno reći da sam bio tih godina profesionalan djelatnik u planinarstvu bez kune plaće. Ne vidim razloga da tako ne radim i sada. Odgojen sam u planinarskom duhu i uvijek sam mislio i mislim da je planina dovoljno široka za sve naše ljubavi i djelatnosti. Ni jedna aktivnost nije vrednija od druge, naprotiv, samo zajedno sve naše aktivnosti, sve naše komisije čine HPS jedinstveno bogatim Savezom u odnosu na sve druge sportske saveze u Hrvatskoj.

A što se danas sve traži od predsjednika Saveza svjedoči i najnovija francuska inicijativa za osnivanje Europsko športsko-penjačkog vijeća, dakle kontinentalne organizacije za sportsko penjanje koja bi u ovom trenutku, zahvaljujući svojem potencijalu, mogla biti skoro jača od Svjetske komisije. Dan nakon europskog prvenstva u Parizu, 29. siječnja, sazvan je ovaj sastanak na nivou predsjednika europskih planinarskih saveza. Vidite koliko su se vremena promijenila i koliko je sportsko penjanje prepoznato kao ključno u predstavljanju cjelokupne aktivnosti! Čitava se europska inicijativa temelji na tomu i na nazočnosti u medijima koju ovaj sport donosi planinarskoj organizaciji. Ne treba napominjati da je u ovoj inicijativi isprepleteno dosta politike i neki ciljevi koje inicijator sastanka želi postići. Zastupati interes HPS-a danas u Europi i svijetu očito zahtijeva prično vještine i odlično poznavanje materije.

● *Poznata je Vaša uspješna borba za afirmaciju Hrvatske u svjetskoj planinarskoj organizaciji kao*

i dva Vaša velika uspjeha u toj borbi: HPS je prvi hrvatski savez koji je nakon raspada Jugoslavije postao članom jednog svjetskog sportskog saveza, a Vi ste prvi Hrvat koji je izabran za čelnika neke svjetske sportske federacije. Poznati ste kao reprezentativna i vrlo komunikativna ličnost, ali ipak, kako to postižete Vi koji živite daleko od metropole (iako ni Split nije štograd - ča je pusta Londra ...).

To postižem ponajprije kontinuiranim, svakodnevnim radom. Poznat sam u svijetu športskog penjanja kao dosljedan i kao onaj koji nikad ne odustaje od problema dok ga ne riješi. Bitka za svjetsko priznanje HPS-a bila je iznenadujuće teška, ali je priznanje bilo time slade. Veliku su ulogu u tome odigrali upravo moji športsko-penjački kontakti u svijetu. Engleski jezik govorim kao i hrvatski, pa jezične barijere nema. U kući imam elektronski ured, dakle kompjutor i printer, te neizostavni faksimil uređaj. Svakodnevno moram odgovarati barem na jedan, a nekad i na pet-šest faksimila te biti stalno u kontaktu s Londonom gdje je ured moga tajnika koji se brine za sve izvršne poslove. Ništa se, dakle, ne odvija bez našega dogovora. Uskoro će zaživjeti elektronska povezanost svih predstavnika u Svjetskoj komisiji preko elektronske pošte. Dakle, s aspekta vođenja Svjetske komisije život u Splitu nije nikakav problem, dapače, vjerujte da je puno ugodnije nego u Londonu gdje sam također živio i radio. Kad god moram biti nazočan bilo gdje u svijetu, ja sam tamo i nazočan, a putovanje je duže samo za let od Splita do Zagreba, na što sam se u ovih deset godina prilično navikao. Sve što sam postigao postigao sam iz Splita, živeći u Splitu, koji ima sve uvjete da bude drugi najveći športsko-penjački centar u Europi. Hoće li to i biti, ovisit će i o samom Splitu i njegovu sluhu za ovaj atraktivni sport.

● *Ovo pitanje ne bi smjela čuti Vaša obitelj. Zapravo, imate li obitelj i nije li ona prikraćena zbog Vašeg "izgaranja" za planinarstvo? Ne koči li to i Vašu profesionalnu karijeru?*

Bogu hvala imam obitelj. Supruga i moj mali Branimir sigurno su zakinuti za većinu moga slobodnog vremena jer osam do deset sati radim svoj posao od kojeg živim, a onda slobodno vrijeme dajem HPS-u i Svjetskoj športsko-penjačkoj komisiji. Dužnost predsjednika HPS-a uzela mi je i ono

malo slobodnog vremena vikendom, jer vrlo često upravo tada moram biti nazočan diljem Hrvatske. No, moja me obitelj podržava, prati i pomaže. Vrlo se ponosim njima. Bez pomoći svoje supruge puno toga ne bi bilo moguće. Ipak, nađe se zajedničko vrijeme i tada u njemu uživamo maksimalno, a vjerojatno ga i više cijenimo jer ga je tako malo.

Možda će netko Vaša pitanja shvatiti kao peckava ili bez rukavica, no ne doživljavam ih tako. Naprotiv, sviđa mi se atipičnost ovoga razgovora i nadam se da će poslužiti boljem upoznavanju. Moja bi profesionalna karijera vjerojatno bila puno uspješnija bez moje ljubavi za ovaj naš sivi planinski vapnenac i za hrvatsko planinarstvo.

● *Neka su pitanja, za malo, bila duža nego Vaši odgovori. Uredničkim sam se pravom poslužio da svojim pitanjima kažem i ono što sam mislim. Red je, na kraju, da posve prepustim riječ Vama. Znam da Vam nije lako u današnjim prilikama kad su planinari na putu da postanu siročad jer je najviši sportski forum proklamirao politiku po kojoj vrhunskom natjecateljskom sportu pripada sve, a planinari (doslovno) "neka se provode na vlastiti trošak". Dakle, Vaša predsjednička poruka prema dolje (nama planinarima) i prema gore (Hrvatskom olimpijskom odboru)?*

Bilo bi vrlo nepravedno kad ne bih istaknuo kako dobru suradnju Hrvatskog olimpijskog odbora i Hrvatskog planinarskog saveza. Treba shvatiti da se HOO mora brinuti za vrhunski šport, onaj koji promiče ime hrvatske na najefektniji mogući način, osvajajući najviša športska odličja u najsurovijoj svjetskoj konkurenciji, u nazočnosti svih svjetskih medija.

No pored toga odgovorno tvrdim da HOO nastoji maksimalno pomoći, u okviru svojih mogućnosti, cjelokupni hrvatski šport. U toj hrvatskoj športskoj olimpijskoj obitelji realno gledajući mi zauzimamo malo ali časno mjesto. Samo su nas naši športski segmenti, dakle sportsko penjanje i orientacija, doveli u hrvatsku olimpijsku športsku obitelj. HOO je uvijek pomagao nastupe hrvatske športsko-penjačke reprezentacije i putovanja na sastanke UIAA. Ne treba zaboraviti da je, za razliku od orientacije, športsko penjanje priznat šport, primljen prošle godine službeno u Međunarodni olimpijski odbor. Dakle, HOO pomaže športski dio HPS-a u okviru svojih mogućnosti i u

skladu s našim rezultatima postignutim na natjecanjima

Treba biti realan i shvatiti da za planinarsku djelatnost, koja je svrstana pod rekreaciju, izvore financiranja moramo pronaći mi planinari. Moramo shvatiti da se vrijeme promijenilo i da planinarstvo nije prepušteno, napušteno. Naprotiv, imamo značajan potencijal, ali ga sami moramo osmisliti, prezentirati, prodati i tako se financirati.

Činjenica je da HPS nikad nije dobivao puno iz proračuna, ali kako je posljednjih desetak godina svoje aktivnosti sam financirao, uopće mu nije teško uklopiti se u stanje u kojem isključivo ovisimo o sebi samima. Na to će se morati naviknuti i naša društva i klubovi i članovi.

Dragi planinari! Živimo u vremenu promjena. Teškom vremenu koje treba ponosno i časno izdržati na dobrobit naše domovine Hrvatske i svih nas. Od prvih trenutaka i u najtežim trenucima domovinskog rata hrvatski su planinari bili тамо gdje im je bila dužnost, na prvoj crti bojišnice u obrani domovine. I pored teškoga rata planinari su održali planinarsku aktivnost u svim njenim granama živom i nazočnom. Bili smo i na najvišim vrhovima svijeta, u najdubljim speleološkim objektima svijeta, na natjecanjima za svjetsko i europsko prvenstvo, za svjetski kup, na planinarskim izletima i na složenim i zahtjevnim planinarskim turama. Pokazali smo još jednom da je planinarsko srce domoljubno, neumorno, veselo, hrabro i požrtvovno, a vjerujem da će tako biti i u budućnosti.

Sada, u ozračju mogućeg mira, moramo našu organizaciju usmjeriti tako da spremni dočekamo novo tisućljeće. Za to nam je potrebna sposobnost mijenjanja. Neka ćemo mišljenja morati promjeniti, neka unaprijediti, a neka zauvijek napustiti.

Dobro pogledajmo što nam stoji na raspolaganju, gdje su naša planinarska znanja i stručnost najveći i taj potencijal zajedno s planinarskim dobrima usmjerimo na pravilan način za našu dobrobit.

Vaš Savez je tu da čuje sve probleme i da pomogne. Pokušat ćemo otvoriti sva potrebna vrata za rješavanje problema da bismo zajedno mogli naprijed. Vjerujem da u tomu neće izostati pomoći Hrvatskog olimpijskog odbora. Nek nam i ova godina bude prepuna raznih aktivnosti i uspjeha. Želim Vam siguran korak stazama napretka i budućnosti u samostalnoj i slobodnoj Hrvatskoj.

Vodiči izleta, hvala vam!

Mr. ANTUN LOVRIĆ, Požega

Društveni vodič, vođa puta, organizator izleta ili jednostavno vođa u naravi je planinar koji je i formalno i neformalno zaštitni znak izleta, ali i planinarske skupine te, u konačnici, zaključna ocjena uspješnosti izleta. Upravo je taj čin razlogom za otvaranje rasprave o društvenim vodičima. A njih je sve manje, oni jednostavno uzmiču i zbog toga mnoga planinarska društva tonu u pasivnost, društvenu neaktivnost, pa čak i prestaju djelovati.

No, budimo pragmatični ...

Biti vodič izleta, na primjer, na Visokoj Tatry, u biti je samožrtvovanje za potrebe skupine od nekih 40 izletnika.

U čemu se ogleda čin "žrtve"? Koje poslove i obveze stoje pred društvenim vodičem na izletu u Visokoj Tatry? Vodič mora utvrditi i riješiti:

- ciljeve izleta
- pravce kretanja i satnicu
- mjesto boravka (stacionar)
- smještaj i prehranu
- usluge domaćih vodiča
- prijevoz i plaćanje prijevozniku
- cijenu za izlet i način uplate
- organizaciju skupine (dostatan broj i tjelesno spremne članove)
- vođenje skupine uz dužnu skrb o tim pitanjima
- stajališta (za odmor, objed, fiziološke potrebe i sl.)
- grad za obvezatni shoping
- razmjesteštaj u stacionaru
- prehranu (vrijeme, vrstu i količinu)
- ostvarenje izletničkih ciljeva
- pitanja o zdravlju, opremi i broju
- slobodno vrijeme
- rezervne varijante kod svih iznenadenja (kiša, smještaj, cilj ...)
- novčane poslove
- odgovornost u svakom pogledu za skupinu tijekom izleta
- prevođenje na hrvatski
- turističku animaciju itd. (jer to još nije sve).

Koje bi obveze i poslove imao društveni vodič

npr. prilikom izleta na Jankovac? On mora:

- odrediti ciljeve
- odrediti izletničku trasu
- organizirati skupinu
- organizirati prijevoz
- eventualno organizirati smještaj i prehranu
- razraditi rezervne varijante
- biti odgovoran za skupinu od polaska do povratka itd.

Naravno, obveze, poslovi vodiča ovdje su tek isključno nabrojeni i zasigurno ih ima mnogo više, bez obzira na to koliko je posao organizacije izleta individualnog ili timskog karaktera. Osim toga, a sukladno izloženom popisu poslova i obveza, riječ je o vrlo odgovornom i vrlo kompleksnom poslu koji, nažalost, može uspješno obaviti tek dio, rekao bih, vrlo mali broj ljudi. Ovdje se potrebitim čini promovirati temeljnu odrednicu dobrog i uspješnog vođenja, odnosno organiziranja izleta: osigurati izletnicima, planinarima, izletnički ugodaj, ushićenje, nove spoznaje, općenito doživljaj, a sebe žrtvovati brojnošću poslova i obveza. Za testiranje ove temeljne odrednice uspješnog vođenja izleta neka nam posluži tek mali "set zamki" (objektivne i subjektivne naravi) koje očekuju društvenog vodiča:

- autobus kasni (set pitanja: zašto? kako? tko je dogovarao)
- čekanje izgubljenog člana (kolektivna neuroza, konflikti ...)
- carinarnica (neočekivano čekanje, poteškoće, neuroza...)
- odnosi tijekom puta (zadovoljstvo, nezadovoljstvo, verbalni konflikti...)
- zakašnjavanje (grupno, pojedinačno)
- poteškoće sa smještajem (raspored, kvaliteta, komfor)
- neprilike s prehranom (kvaliteta, količina, vrsta)
- izostanak vodiča (frustracija, panika)
- ustajanje i polazak k cilju (rano, kasno, zakašnjavanje, zaboravljena oprema)
- teškoće u komunikaciji s pojedincima i skupi-

nama (od šutnje do agresije)

- naknadno prikupljanje novca (otpor, prigovori, sumnja)

- suprostavljanje vodiču (od kontriranja do pariranja) itd.

Često je rezultat da društveni vodič po završetku izleta to više ne želi biti. Ipak, bar u podsvijesti, pokušajmo kumulirati sve oblike ljutitosti, frustriranosti, osobne povrijedenosti, razočaranosti u skupinu ili pojedince i sl. Često je to stanje očaja i emotivnog grča s mogućim posljedicama. Dakako, izlet može biti i vrlo uspješan, skupina kompaktna, organiziranost izvrsna, ciljevi ostvareni ... Izlet može imati i doista objektivne poteškoće (kvar na autobusu, kišu, zabranu i sl.). Uz izložene oblike, razlog za neuspjeh može biti i subjektivne naravi (nepripremljenost vodiča, slaba autoritativnost, sklonost alkoholu, nesigurnost i sl.). I napokon, izlet može i "propasti" zbog nesposobnog vodiča i loše organizacije izleta ili, jednostavno, zbog "više sile".

Uvažavajući i objektivni i subjektivni aspekt, vođenje društvenih izleta kao primarne društvene zadaće i kao temeljnog cilja planinarstva, sustavno zapada u sve veću krizu, pojavljujući se u tri oblika:

1. kao nedostatak ljudi koji imaju organizacijske sklonosti, odnosno sposobnosti,

2. kao asocijalne pojave diskreditiranja društvenih vodiča (organizatora izleta, voda) i

3. kao osobno ustuknuće i odbijanje svakoga daljeg organiziranja i vođenja izleta.

Dominacija jednoga jedinog od navedenih oblika već je dostatna za stagnaciju i pasivizaciju društva, bila ona povremena ili potpuna. Stoga se čini razložnim aktualiziranje pitanja vođenja s nakanom prevladavanja jednog i promoviranja željelog i traženog.

Školovanje društvenih vodiča svakako je plemenita zamisao. Plemenita je i sama škola, nastava i vježbe. Međutim, u sanaciji ovog problema mnogo je važniji društveni angažman u traganju za sposobnim ljudima, koji s lakoćom i velikom uspješnošću organiziraju izlete, pohode, društvene manifestacije i druge programske sadržaje. To su oni znaci, animatori, organizatori koji s pravom nose atribut "prirodnog vođe". Oni su "sol zemlje" i bez njih nema istinskog planinarstva.

No, imati vodiče nije dostatno. Aktualnim ostaje čin njihova čuvanja u društvu. Kako ih sačuvati, kako ih za duže vrijeme imati i koristiti? Dopustimo li pojedincima da ih "načmu" omalovažavanjem, provociranjem, pariranjem, zakašnjavanjem, razbijanjem skupine i grupašenjem, da naprsto "zagorčaju" život vodiču, tada doista nitko razuman neće poželiti biti društvenim vodičem. Brzo sačinimo samoanalizu i aktualizirajmo ovaj problem. Nije li posljednji trenutak za organiziranu zaštitu vodiča društvenih izleta, prije nego se ukupni smisao planinarstva ne dovede u pitanje?

Sukladno tome, zaštitimo te drage i dobre ljude bez kojih planinarstvo ne može. Neka ne prođe ni jedan izlet, a da im netko između nas ne izrazi javno kazanu i dužnu zahvalnost kako za njihov trud, tako i za veliko osobno žrtvovanje. Ako bi i bilo razloga kritici za propust, ne činimo to javno, već u razgovoru kao s prijateljem kojem to smijemo reći. Mudrije je žrtvovati nekog nezadovoljnika, galamđiju ili "društvenog štetnika", nego pravog čovjeka koji za planinarsko društvo "život znači". Ne postupimo li tako i ne sačuvamo li ljude koji su u planinarstvu "sol zemlje", planinarstvo će ostati na golom individualizmu, na spontanosti u vremenu i prostoru.

Balada za Sovsko jezero

MILAN KAUČIĆ, Požega

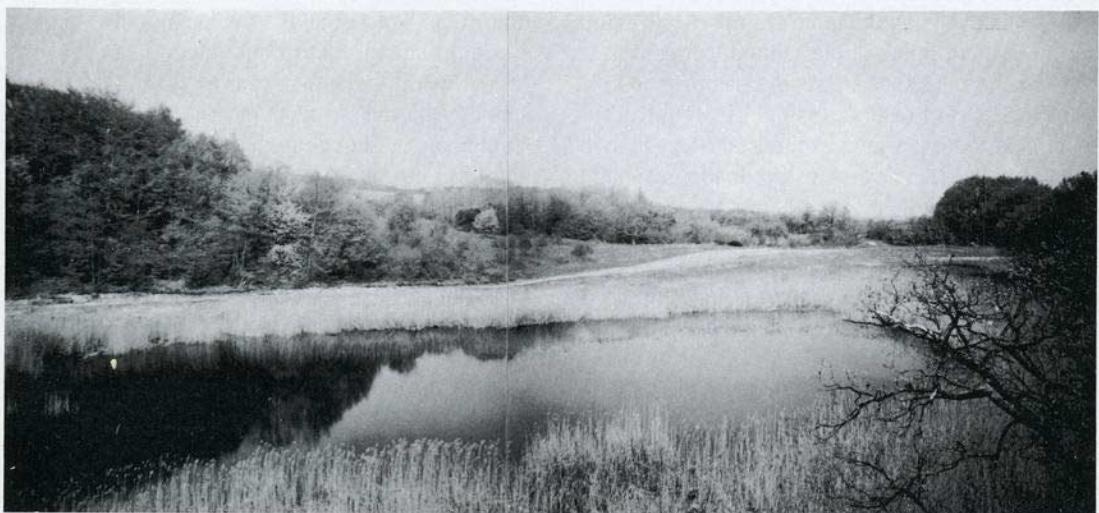
Još dok majčica zemlja sa sebe nije svukla svoj tamni noćni pokrov, sa zvijezdom Danicom izbljedjelom na jutarnjem nebu, pošli smo ranim vlakom za Osijek u susret Sovskom jezeru. Zrake izlazećeg sunca samo što nisu uletjele u pukotinu između noći i dana, budeći polako u nama naš planinarski zov. Noćobdije, težaci treće smjene, vraćajući se kući, opušteno su ležali na istrošenim sjedištima odmarajući pod žutim svjetlima vagona svoja umorna tijela i pospane oči. Poluprazan vagon vonjao je po ustajalom jučerašnjem zraku i rakiji. Uz gutljaj njene okrepe tiho smo čavrljali o našem izletu. Gledao sam jutarnju izmaglicu. Kroz prljav prozor bila je nekako blatna, siva, bez svoje bijele nježnosti i pomalo zadimljena kao da se u njoj suši meso. Krajolik je u vibracijama vlaka tiho dolazio i nestajao, ljuljajući u nama ono malo sna što smo ga od kuće sa sobom ponijeli.

Uz prugu od Požege do Pleternice teče Orljava. Opjevana zlatnodolinska vodena ljepotica, koja već godinama uzbuduje pjesnike i hidrostručnjake, ribiče i slikare, od njenih nebeskih izvora na Psunju iznad 800 metara do utoka u Savu kod Lužana, svojim je devedesetkilometarskim tokom glavna rijeka Požeštine. Negdje su joj vrbe i johe takoreći u dodiru s prugom, da bi odmah iza toga poput hitre bjelouške, dalje od svijeta i tehnike vijugavo udaljila svoje pješčane sprudove, negdje u kraj gdje jutarnji mir neće tako brzo izbrisati noćne tragove vidre ili ponekog preživjelog rječkog račića. Ribič zornjak kod Kuzmice već je u njenu obalu zabio svoje pecarske bambuse i još onako u omami noćnoga sna dremežljivo vreba lakomu štuku ili tromoga dobrodušnog šarana. A kad se brkati som polakomi za ribljom dudom varalicom, lokalna ribička priča ode od usta do usta sve dok upecani plijen u emajlepsiji ne postane malo čudo.

I dok vlak ispod nas jednolično klepeće po tračnicama, na jutarnjem svjetlu u nježnoj silueti pomaljaju se obronci istočnog dijela Požeške gore. Od požeškog Svetog Vida, pa do ple-

terničkog Starca (347 m) oni se u svom podnožju pastirski dodiruju s brojnim selima što se u nizu poput slavonskog đerdana s Orljavom i prugom nalaze u pupčanoj vrpci između Požege i Pleternice. Davno u prošlosti, kad je u poljadiji na dnu krajolika carevala samo nepregledna slavonska šuma, u požeškom je gorju iznad današnjih Viškovaca nastao srednjovjekovni Viškovački grad. Pod dvadesetmetarskom kulom, skrivene duboko u šumskom miru, tajanstveno se odmaraju njegove kamene ruševine. Utvrda je izgrađena na vrlo strmom i nepristupačnom briježu. Nekada samo se s juga gostima otvarala teška hrastova vrata, a i danas kad ga pohodimo ulazimo k njemu kroz ostatak njegove srednjovjekovne kapije.

Samo se poneki ranoranilac mogao zapaziti na postajskom prostoru u Pleternici kad smo na njenom raskrižju zakrenuli prema Našicama. Malo je neobična ta željeznička postaja. Ovdje u čudu ne možeš vjerovati vlastitim očima što se u njenoj čekaonici ne vide naši uobičajeni grafiti zapapreni domaćom prostotom. Na zidovima nema bezidejnog domaćeg skladateljstva: "Ja sam Maru... na panju" i drugih visokotiražnih seksualnih poruka. Umjesto tih "naših dežurnih balkanografita", Vid Marić, šef postaje, na bijele zidove vješa uspjele dječije slikarske radove, unaprijed određujući kulturnu poruku prostora kroz koji on i njegovi željezničari svakodnevno idu trbuhom za kruhom. Zašto pred zgradom nema zgaženih limenki piva i kokakole, osim što sam Bog zna, čini se da ovdje zna i netko drugi. Lako se tu navići na ošišan travnjak, ali navići se da u našim džepovima, torbama i ruksacima ostanu intimni predmeti koji nam više ne trebaju i čekati da ih bacimo na za to određeno mjesto, to je već teže. U inventuri čistoće, gdje Marić ima svoje prste, tako je uredno poslagan sav rezervni materijal za održavanje pruge da čovjek pomisli: pa to se rijetko vidi i vani na Zapadu. Vid Marić je po roditeljima Hercegovac, ali njegova ganga i alpsko jodlanje kad on planinari tako se prožigaju da je oko njega i planina i priroda bogatija.

Sovsko jezero

Foto: Dragutin Kepić

Putovanje uz Londžu od Pleternice do Čaglina gotovo je pravolinijsko. Male sitne postaje gdje rijetko iz raznoraznih željezničkih objekata izmili neki putnik, dočekivale su nas na svakih nekoliko kilometara puta. Blizu željezničke postaje Zarilac otkriven je arheološki lokalitet gdje je bujao život još u prehistoriji, u rimskom razdoblju i u doba dolaska Slavena. Na ovom dijelu, kako se ono kaže, potok i pruga "udareni su pod špagu" i idu jedna uz drugu kao dvije rođakinje.

Kad je naš uvaženi hrvatski književnik Požežanin Matko Peić spazio debelu krmaču na Londži i ovjekovječio je u svojim "Skitnjama", Londža je do utoka u Orljavu tekla u svome prirodnom koritu i gotovo svake godine plavila svoj donji tok. Kad Matkova debela krmača za ljetne žege u ono malo preostalih kapi vode na dnu Londže haldi svoje rasno vime, u književnoj impresiji ne osjeća se samo djelić elementarne Slavonije nego je to i naša svakodnevna seoska ekonomска idila. I Matko je planinar, skitnica, ovozemaljski sanjar, rajzer. Nitko u našoj književnosti nije kao on tako duboko zabio nos u mulj gdje klija naš život. Najkreativnija ličnost među mnogim Požežanima koji su svojim avanturističkim nemirom obilježili svoju epohu svakako je Dragutin Lerman, istraživač Konga i putopisac. Lermanov skitalački život uvijek je šarmantno nezaobilazan u Pećevim književnim inspiracija-

ma. U galeriji elitnih požeških ličnosti koje su planinarstvo Zlatne doline lansirale u hrvatski planinarski orbit, svakako je Julije Kempf, osnivač već skoro stogodišnjeg "Papuka" - sadašnjeg HPD "Sokolovac" i otac kapitalne monografije (Požega, 1910). Oni se ne mogu zaobići u mislima ni sada kad se na putu sa Sovsko jezero nalazimo nadomak Čaglina gdje silazimo s vlaka.

Otkada su se na čagličkim ognjištima upalile njegove srednjovjekovne vatre, selo vodi boj za svoj opstanak. Provale kojekakvih osvajača haračile su selom gotovo sve do današnjih dana. Seoski bi ambari iza njih ostajali bez žita, a štale bez blaga. Moguće da zbog toga i Josip i Tomica i još mnogi drugi Čagličci na neobičan način pokazuju vrline svoga rodnog kraja. Ja to zovem "čaglički sindrom", pa često za vrijeme dugih planinarenja u tom šaljivom nadmudrivanju ispitujemo našu ljudsku statistiku. Ljudima na obroncima Krndije i Dilja željeznica je svakim prodornim piskom parnjače pomicala zavjese na prozorima i u nepoznate svjetske prostore odvozila mlade pečalbare. Došljaci nadnici, drvosječe i strojovođe što su u šumska bespuća sve dublje i dublje tjerali firmine lokomotive i s domorotkama zauvijek ostajali na krčevinama daleko od svojih predaka na sjeveru rađajući nove porodice, gradili su nova sela i sadašnji zavičaj obogaćivali radnim i majstorskim znanjem. Kada su posljednjim zviždukom lokomotive otišle u

bijele dvore europske i zadnje hrastove klade, gubi se i slavonska prašuma. Od nje ostaju samo mali osamljeni šumarnici. Nestankom šuma nestale su i šumske željeznice što su godinama ispod krošanja orijaških hrastova rasipale iz svojih trbušastih lokomotiva rojeve vatrene iškrica. Od svih željezničkih priča iz prošlosti jedna je posebna i malo više raspaljuje maštu. Naime, u doba socijalizma, kad je u društvenim jaslama ostajalo sve manje i manje hrane, netko se od tadašnjih drugova sjetio nerentabilnih pruga i u njihovoj likvidaciji proročanski video spas socijalizma. Tako se na popisu za odstrel našla i pruga Pleternica - Našice. Sada se u nastavku priče pojavljuje lik Zore Crnković, čaglinske ugostiteljke, žene u čijoj se gostoniči više od pola stoljeća kreirala čaglinjska svakodnevica, gdje se za šankom osim dobre slavonske kuhinje i pića čula i pokoja dobra vremenska i nogometna prognoza. Dinamična i energična Zora sa svim svojim ovozemaljskim vezama spašava prugu. Kakvu je ta pruga imala važnost u našemu domovinskom ratu gotovo svatko zna. Ona je mnogo pomogla da od srpske agresije lakše obranimo naš hrvatski narodni prostor.

Na najljepšoj etapi puta od čaglinske željezničke postaje, domoroci, Čaglinci, planinari "Sokolovca" Josip i Tomica na svom domaćem terenu bili su najpouzdaniji vodiči. (Kartu čitaj, a seljaka pitaj!). Dr. Josipa Garilovića usput još svojatamo za svoga planinarskog liječnika, Tomislav Vidaković ima u društvu drugih vrijednih vrlina. Mnogi putevi i staze vode k jezeru. Gdje se može, dobar vodič svaki put pode novom, zanimljivom stazom. Na cestama do Sovskog jezera naići ćemo na sela Migalovce, Ruševi, Djedinu Rijeku. Sovski dol je najbliži jezeru. Od njega se za nepun sat može do cilja, dok od željezničke postaje Čaglin treba skoro dva sata.

Oko jezera život je u prošlosti razmnožavao sve svoje vrste. Njegova voda na gorskoj visoravni Dilja bila je oaza koja je u nemirnim vremenima žiteljima na ovom prostoru davala veću šansu da prežive. Ovaj je prirodni fenomen za sobom ostavio nekoliko legendi punih mističnih apokaliptičkih. To je samo dokaz da je voda vrelo života. Tajanstveni nastanak jezera uokviruje se u legendi u biblijsko pričanje, u kreaciju jedne Svevišnje sile i njenih čudesnih zakona. "Bio je dan i nalik na mnoge prije i ničim nije ukazivao da će biti

kao nijedan poslijе. Na vrhu diljskog proplanka umorni je orač polako išao za plugom, nagnut svojom težinom nad ralom, sileći ga da što više raskrili zemljine skute kako bi što bolje primila sjeme i dala rod što će život značiti u dugim zimskim noćima. Najednom je mukli tutanj potresao zemljinu utrobu, a okolna je šuma zaigrala neki čudan ples. Orač i volovi zastali su u pokretu, skamenjeni strahom i silom što se divlje oslobađala vjekovne zemljine stege. Nestalo je nebeskog plavetnila, dan se pretvorio u noć, snažna eksplozija uzdrmala je tlo dok su plameni jezici sukljali iz zemlje. Nakon nekog vremena sve se smirilo, nestalo je oblaka i nebo je opet bilo plavo, ali više nije bilo brda, orača i volova. Umjesto njive ležalo je jezero."

Jezerska životna zagonetka generacijama je u dušu sadila nemir i upućivala ga na istraživačke pothvate. Pretpostavlja se da je Sovsko jezero nekadašnji ostatak Panonskog mora jer su se u slojevima vapnenca oko jezera našli fosili morskih zvijezda i školjaka. "Morsko oko" Dilj-gore kako ga poneki zovu smjestilo se južno od Ruševa i sela Sovskog Dola na visini od 340 metara. U okruženju Jezerskog brda 380 m, Mlakinog brda 430 m i Jurjeg brda 471 m, njegovu mrko-zelenu vodu naseljavaju neke vrste lopoča i lokvanja, dok su rubovi jezera obrasli gustom i visokom močvarnom vegetacijom. Uglavnom je to trska, rogoza, šaš i vodena paprat. Iako je obdaren manjom vodenom površinom, u njemu se gnijezdi divlja patka, a u ptičjem leglu ptica močvarica nađu se i trstenjak, liska i gnjurci. Tu su i nezabilazne žabe, barske kornjače i vižljave bjelouške. Karas je jedini riblji stanovnik jezera. To je sitna riba tamnožute boje i jako zaudara na mulj. Vjerojatno se tako brani da lakše preživi. U životu jezera nalaze se još i konjske pijavice i čikovi. Stručnjaci kažu da je kvaliteta jezerske vode donekle čista i zadovoljavajuća, ali zbog velike produkcije organske materije iz okoliša, jezero je svakim danom sve bliže sudbini vlastite smrti. Dubina jezera izaziva posebnu pažnju. Još 1844. godine u "Danici Horvatskoj, Slavonskoj i Dalmatinskoj" Luka Ilić Oriovčanin piše da je uzicom izmjerena dubina jezera od 44 metra. Malo poslije, prije nekih pedesetak godina, ruševački načelnik Martin Kovačević govori o 15-metarskoj dubini, dok Sovskodolčani kažu da jezero danas nema veću dubinu od 6 metara. Ovi

Izletište na Sovskom jezeru

Foto: D. Kepić

podaci o dubini malo zbunjuju. Ako su korišteni isti mjerni sustavi i ako su sva mjerena točna, onda je proces zatrpanjana jezera prilično brz. Nadajmo se da su dubinomjeri pogriješili u korist jezera i da će na kraju i čovjek svojim odgovornim ponašanjem sprječiti njegovo umiranje. U samom jezeru, na njegovu jugoistočnom dijelu, vrlo je izdašan izvor vode koji se može zamijetiti po jakim površinskim strujanjima, pa će i zbog toga njegova sudsina biti malo bolja.

U okolišu ispod jezerskih vrhova, iako je sječa bila nemilosrdna, ostalo je još šume. Dominira hrast kitnjak i grab. Bukove šume rastu u dubokim jarcima prema sjeveru. Na proplancima se uz šume pojavljuju i grmovi ljeske, crne bazge, gloga i drijenka. Tu su nezaobilazna divlja trešnja i kruška. Nedaleko od jezera posaden je crni bor i podignuta osmatračnica s koje se pruža lijep pogled na Đakovtinu i na brodsko Posavlje. S vidikovca na bližoj okolici lijepo se vidi sva flora i fauna, pa u njenoj raskoši svatko može, ako ima vremena i mira, obnoviti svoju školu u prirodi.

Još jedna legenda govori o jezeru. Ona je duboko narodna, ispričana mukotrpnim jezikom seljaka domoroca, kad ju je on kao kmet zajedno sa žitom na njivi sadio u svojoj duši. Legendu

spominje i Oriovčanin Luka Ilić u opisu Sovskog jezera (prema V. Klaicu "Prirodni zemljopis Hrvatske", Zagreb, 1878.).

"Nekoć je to jezero bilo na drugom mjestu, tri sata daleko, gdje je bio grad braće Petra i Jakoba. Bili su oni krvoloci i razbojnici, a njihovi kmetovi stali Boga moliti da se riješe okrutnih gospodara. I usliši ih Bog. I grad i braću proždre zemlja gromom zapaljena. U ponoru gorio grad i rigao vatru, dok Danica, sestra tih krvoloka, ne dode u šumu i ne načini kraj ponora kolibcu. U njoj sjedaše dane i noći, provodeći život u suzama i molitvi za svoju braću. Suze njene ugasiše vatra i napuniše ponor. Sto godina činila je Danica pokoru dok se ne utopi u suzama svojim. Starac Antun Tičić pohađao bi svaki dan djevojku i donosio bi joj hrane. Jednog jutra nađe je mrtvu gdje pliva po vodi. Čim je ukopao križ, nestala ponora i vode, samo osta jama dva metra duboka, a dvadeset široka. Prozvaše je Tičićev križ. Tičić se prestraši što je iznenada nestalo i jezera i djevojke. Prekriži se i ode kući. Kad bilo sutradan, al' govore seljaci da je Tičićeva oranica pala u propast i da je ondje jezero."

Kad planinari odu, pašnjaci opuste i zamuknu od stada, ovdje tišine od proljeća do zime idu u

Pano uz Sovsko jezero

Foto: D. Kepić

procesiji na posvetu, na krštenje u jezerske vode. Zrake jutra dolete iz šume, promole svilu kroz krošnje do jesenske izmaglice i kroz bijelu koprenu odu na vodu. Ona čudno zasvijetli i prelomi zraku, odljulja je u dubinu i procvjeta u lopoču. U lahoru rapsodija trske, a na vodi mali pljusak ribe. Na svom zdencu budi se zora i uz list, kad zatreperi na hrastu, ode ona u svoja jutra da pije rosu. Dok žabac solira, zbor čeka, a onda se žablje zakreće sve jače i jače. Tišine tad kao da se opuste, nabujaju i postanu bogatije. Za tren kad opet sve utihne, negdje duboko u šumi zakuka kukavica i zapjeva kos. Točno u podne kad sjajno sunce bjelinom napuni dan, Vladari zenita odvedu sve u sjene, u dubok hlad, na svoja tamna zemaljska plandišta. Tišina i ljestvica sklope populjke i zapleteni u paučinu postojanja čekaju da ih Stvaranje ponovo vrati u svoj čarobni svijet. U smiraju dana, kad sunčeve zrake zaspnu na nebu, a žablji kor otpjeva svoju mokru uspavanku, jezero se ospe zvijezdanim stazama. Vrhovi bregova tad se udalje, ostave jezero samo. Šuma još dublje zakopa svoju tajnu, a misterija Nebeskih vladara rasprši po njoj neku modru tajanstvenu snagu. Tada se nigdje kao ovdje tako jasno ne čuje pjevanje čuka, otegnuto, samotno, tugaljivo.

Jezero je stalo na put i pjesnicima. Lani su Slavonci na jezero donijeli svoje stihove i u zanosu ih govorili, recitirali i pjevali. Da se jezero opet vrati ljudima, naš veliki pjesnik Dragutin Tadijanović šalje dolazećim pokoljenjima pjesni-

čku poruku. Uklesana u kamenu u stijenkama zdence, stoji ona uz jezero kao njegova još jedna čista suza:

DANAS JE IZNOVA GRANULO SUNCE

Od pamтивјека народ ме зове
Совско језеро
Јер се у храстову лишћу скривашу
Од давне давнине сове
И друга птичад ноћна
Како нам реће пјесник

Al' danas je iznova granulo sunce
I ti ćeš, dragi prijatelju, ovdje
U mojoj sjeni uvijek naći
Odmor svom tijelu, svome srcu,
I htjeti ćeš da se ponovo vratиш
Tišini ove vode, u ovaj šumski mir.

Pjesnikovo Rastušje udaljeno je od jezera samo nešto više od dva sata hoda. Jezero je gotovo na pola puta između Čaglina i Rastušja, Rastušja gdje se je rađala poezija našega velikog pjesnika. I davne 1931. godine nedaleko od zaleđenog jezera, u Rastušu na padinama snježnog Dilja, piše on o Materi jednu od najljepših pjesama na svijetu:

DUGO U NOĆ, U ZIMSKU BIJELU NOĆ

Dugo u noć, u zimsku gluhi noć
Moja mati bijelo platno tka.
Njen pognuti lik i prosjede njene kose
Odavna je već zališe suzama.
Trak lampe s prozora pružen je čitavim
dvorištem
Po snijegu što vani pada
U tišini bez kraja, u tišini bez kraja:
Andeli s neba, nježnim rukama
Spuštaju smrzle zvjezdice na zemlju
Pazeć da ne bi zlato moje probudili.
Dugo u noć, u zimsku pustu noć
Moja mati bijelo platno tka.
O majko žalosna! kaži, šta to sja
U tvojim očima
Dugo u noć, u zimsku bijelu noć?

Ako su pjesnici čuđenje u svijetu, za čuđenje je i čudesna priroda. Zbog toga neka ih "Morsko oko" na vrhu Dilja svake godine primi u svoj zagrljaj.

Tajna sreće

IVICA MARIJANOVIĆ, Imotski

Koračam stazom koja se s Turije uputila k vrhu koracima dugim sedam godina. Tada sam, naime, zadnji put hodao ovuda. Bože, zar je već toliko vremena prošlo?! Ogledavam se uokolo, prepoznajući poneke prizore i prisjećajući se kakav bijah onda. Vidim mladca u Sidartinu zanosu mladog samane, žestoka i usplamtjela vatrom u kojoj su trebali izgorjeti stari kalupi življenja.

Salijetao sam prijatelje pričama i teorijama što ih se još od netom završenih studenskih dana prepunih. Vjetrić znatiželje mojih znanaca raspuhivaо je maslačkove padobrančice moga znanja o Kabali, Ji Dingu, Zenu, Tarotu, Teozofiji i ostalim mnogobrojnim instrumentima za kontakte s podsvješću. Opisi putnika što se zaputiše ovim labirintima duše bili su dojmljivi vodiči i, naizgled, trebalo je još samo malo odlučnosti i zaputiti se tim neosvijetljenim stazama pa da vas svjetlo obasja sjajem vječne nirvane. Činilo se jako zamarnim - niti tridiseta, a već ti je sve jasno, imaš odgovor na sve koane!

Svijet planina sa svojom ljekovitom tišinom uklapao se na tom sebespoznajnom putu i preporučivali su ga svi duhovni autoriteti Istoka i Zapada.

I tako, prije sedam godina započeše ovi današnji koraci. Bože, toliko godina, a evo, kada ih se pokušavam prisjetiti - praznina! Doduše, nekakav se redoslijed događanja slabašno nazirao, ali emocije koje su pratile ta zbivanja nestadoše zauvijek. Gdje su oni strahovi, čežnje, boli ljutnje i radosti što nas prate iz dana u dan i, ponekad, upravljaju našim postupcima.

Nevjerojatno! - prošaputah iznenadeno. Kolikim li sve samo beznačajnim stvarima i događajima pridajemo važnost dopuštajući im čak katkada da gospodare i našim životima, a sada, u ovom trenutku, svi ti događaji pokriveni koprenom prošlosti bijahu nekako strani, kao da se to događalo nekom drugom, kao da je to bio nekakav film, iluzija, maya! - gotovo vrlsruh. Pričin, obmana, vezanost: poodavno je Istok ispreo taj izraz utkavši ga u stihove veda i upanišada, oslikavajući njime čovjeka uronjenog u materijalno, čovjeka obuzetog

predmetima, priznjajima, moći novca i vlašću. Zbog maye ljudi u istočnjačkim pričama kada bivaju šalom režisera preobučeni u odjeću prinčeva povjeruju u svoje kraljevsko porijeklo. Ona je Šuma Striborova u kojoj ne prepoznajemo snahu - guju. Ona je sastavni dio igre koja se zove: "Život na Zemlji" i prepreka je na putu duše prema svom božanskom iskonu jer neprestano gomila oblaka želja što zastiru sunce spoznaje.

Zastajem na trenutak kako bih ustanovio koliko zaostajem za ostalima, a zatim nastavljam listajući stranice svoje prošlosti kroz povećalo maye. Nasmijah se svojoj naivnosti u kojoj umišljah tada da je spoznaja tako lako dohvativa. Doduše, moje znanje uistinu je poraslo uzgajano stranicama pročitanih knjiga ali put do istine nije bio puno jasniji. Sto se dogodilo? Gdje sam pogriješio?

Umjesto odgovora pade mi na pamet stari prijatelj, čovjek kome sam se divio jer je naizgled jasno poimao kotačiće koji pokreću životne mehanizme. Iz njega je zračio autoritet potkrijepljen gomilom naslova u njegovoj biblioteci u kojoj bismo se povremeno družili secirajući moje dvojbe i smicalice uma. No desilo se to da je smrtno obolio i njegovu nekadašnju sigurnost i govorljivost zamjeniše rezignacija i povučenost. Nikada neću zaboraviti kada mi se prilikom jednog od naših posljednjih susreta obrati nakon poduze šutnje kojoj je sve češće pribjegavao.

- Mladiću moj, vidim u tebi svoj negdašnji žar traganja. Dat će ti savjet čovjeka koji je prošao tim putem. Ta gomila knjiga - pokaza na police uokolo - koju ti svaki puta kada dođeš ovamo nezasitno gutaš očima, zapravo je potpuno bezvrijedna?

To je u stvari varka kojom nas naš um uljuljkava dajući nam osjećaj da smo nekakvi znalci - autoriteti. One su poput planinarskih vodiča u kojima su do u detalje iscrtane staze i usponi, popraćeni najrazličitijim podacima i prekrasnim fotografijama koje ti daju varljiv osjećaj da poznaš tu planinu. Ali, nema toga vodiča koji može dočarati istinsku ljepotu, evo, recimo ove naše svagdašnje Bijakove: svježinu njene zore, beskraj

zvjezdanih noći, dašak povjetarca u krošnjama, miris kadulje i ostalog bilja, čaroban poj ptica i ples leptira... Eto, čak i ovim nabrajanjem gubi se ta ljepota, pretvara u pojmove, klasificira i od prvotnog doživljaja ostaje manje ili više uspešan pokušaj dočaravanja istinske stvarnosti. Zato me poslušaj, mladi prijatelju, poslušaj čovjeka na kraju svojeg puta (moje negodovanje odbi pokretima ruku i grimasom koja je govorila da se tih utjeha naslušao) i ne traži istinu među stranicama bezbrojnih knjiga. Ona je neizreciva riječima i ne da se prikazati formulama. I zato zagrabi život svom puninom i uživaj u svakom trenutku što ti je određen i ne opterećuj se puno smislom.

Posljednje riječi izgovori s vidljivim naporom pred nastup kašlja koji ga uskoro stade tresti poput kakva tanušna stabla. Prizor je bio prilično mučan pa me otpusti ne želeteći da gledam tu patnju.

Na žalost, nismo stigli završiti taj razgovor pa mi je preostalo da odgovore na pitanja koja su navirala nadalje tražim sam. Potaknut ovim sjećanjem na prijatelja zaustavih se i, rasteretivši se, ugodno se namjestih u hladovini prepustačajući se

ljepoti bijakovskih pejzaža. Sjedio sam tako neko vrijeme zagledan u daljinu, nesvjestan trenutka, preplavljen bujicom nepovezanih misli, slika i zvukova koji dopirahu iz mene. Ta "buka" potraja još neko vrijeme, a onda - iznenada, zavlada u meni nekakav muk; suglasje s okolnom tišinom. Okrenut nekamo u nutrinu, vanjske podražaje gotovo nisam registrirao - osjećajući zadovoljstvo što jednostavno postojim baš ovoga trenutka, na ovom mjestu, neopterećen smislim i nekako - cjelovit. Na neki sam čudan način bio siguran da se nalazim na pragu svijeta iz kojega pjesnici i mistici donose svoje bisere slutnje apsolutnog. Preda mnom se prostirao ponor zastrt oblacima sumnje (maye) kroz čije se razmake naziralo pla-vetnilo sreće. Skočiti ili ne - pitanje je s kojim se srećem milenijima igrajući ovu igru života u kojoj svatko od nas nudi svoj odgovor. Nevjerojatno, zar je tajna tako jednostavna? - pomislih predajući se zagrljaju bijakovske tištine. Ona me omami te utohu u san iz kojeg me u kasno popodne probudi graja prijatelja što se vraćahu s vrha.

Na Kleku četiri godine poslije

MILJENKO PAVEŠIĆ, Rijeka

Prvi dani prosinca godine 1995. Dežuran sam preko vikenda u domu na Kleku. Vozim ka Bjelskom dobrom starom Rudolfovom cestom. Magla kao tijesto, vidim samo nekoliko metara bijele crte sredinom ceste. Nekako stigoh, parkiram, uzmem naprtnjaču, pa uzbrdo. Sa stabla kaplju krupne kapi kondenzirane magle. Ne žurim. Planinari iz HPD "Sisak" dolaze u Ogulin vlakom koji po voznom redu stiže u 19,30 sati. Iz iskustva znadem da će vlak, na žalost, po našemu starom dobrom običaju kasniti, pa ih nije za očekivati prije 22 sata.

Prolazim omanju sjenokošu te ponovno ulazim u šumu. Klima se bitno izmijenila. Nema više dosadnog kapanja, stabla su sada okićena injem. Što se više penjem inje je ljepše, bogatije. U blizini doma, gdje staza ide grebenom, blago strujanje magle stvorilo je prekrasne draperije inja.

Prisjećam se prosinca godine 1991. Dojen ogulinskog planinarstva Ferdo Uršan i ja uspinjali smo se tom stazom na Klek. Što smo se više penjali sve je glasnije odjekivala kanonada srbo-četničke soldateske. Resko su štekale strojnice te tu i tamo usamljeni pucnji. Za razliku od današnjega dana, vidljivost je bila izvanredna. S užasom smo i zebnjom gledali perjanice dima ponad hrvatskih sela. Teška je to bila godina, teško sam i koračao tom stazom. Danas, četiri godine poslije, korak mi je lak unatoč tome što sam stariji četiri godine. Planinarstvo ponovno doživljava uspon, ponovo odjekuju pjesme i poklici planinama lijepe naše.

Eto i doma okićenog injem. Posebno lijepo djeluje čelični rasvjetni stup s brojnim kablovima i antenama na njemu, ostatak dijelova centra veze koji se tu nalazio tijekom domovinskog rata. Sav

je okićen svim mogućim oblicima ledenih ukrasa. To može stvoriti samo priroda, taj vječni učitelj sklada i ljepote.

Prvi mi je zadatak da naložim vatru u dnevnom boravku a onda, zna se, pristaviti vodu za planinarski čaj. Već se i smračilo. Mislim na drage nam Siščane, gdje su i kako se po toj magli i mraku penju na Klek. Mnogo su načinili u domu na Kleku i oko njega. Gotovo na svakom su mjestu tragovi njihova rada. Ložim peć, već je ugodno toplo i čaj čeka na rubu štednjaka. Svako toliko izlazim iz doma i osluškujem. Napokon, evo ih! Srdačni pozdravi, stisci ruku i dom zaživi planinarskom bučnošću i veseljem. Unatoč umoru ostadosmo do jedan sat poslije ponoći u razgovoru i šali.

Novi dan. Magla i dalje obavlja Klek. Drape-rije inja još su ljepše. Uspon na glavu Kleka nije izostao, ako se ide na Klek, mora se i na vrh!

Po običaju, planinari iz Sisačko-moslavačke županije donesoše brdo iča i pića. Doradnja u kuhinji doma pod strogim okom predsjednika Roke Nikolića i uz asistenciju potpredsjednika Mile Božičevića te čarobnih planinarki Vesne, Ivanke i dvije Mirjane, završila je ručkom kojemu bi pozavidio i besmrtni Oliver Mlakar u TV kuhinji.

Malo iz podneva u dom dolazi gospodin Polić sa svojom gitarom, a nedugo zatim predsjednik "Kleka" Franjo Petrušić te Zvonko i Damir Domitrović. Počinje planinarska veselica. Prvo onako pomalo pjesma, a nedugo zatim počinju domom odzvanjati besmrtnе melodije valcera, polke i, za predah, poneki tango. Kakvih je tu bilo virtuznih okreta, pregiba, skokova, pirueta,

aksela! Nedostajala nam je samo Milka Babović da to prokomentira. Najednom je osnovan žiri na čelu s potpredsjednikom Božičevićem. Osvanaše i kartoni s velikim brojevima od nula do pet. Žiri počinje dizati kartone. Ples postaje življ. Svi ozbiljno shvaćaju ocjene žirija i zdušno se zalažu za što bolji plasman. U predahu, ne znam tko - Ivan, Tihomir, Zdravko ili Željko? - uglavnom, jedan od njih stavi na stol oveću kutiju pravih bakinih kolača. Kolači oblika potkove, ali malo manji, a sastav: orasi, bjelanjak i šećer.

Tako dogurasmo ponovo do jedan sat poslije ponoći.

Posljednji dan bila je nedjelja - dan odmora, no ne i za planinare iz Siska. Ljupke planinarke oprase dvadesetak kuhinjskih krpa koje su već bile jako sumnjive boje i čistoće. Jasno, urediše kuhinju, suđe i druge prostorije. Čak su isprase deke, a bilo ih je podosta. Kruna svega bila je zapovjest potpredsjednika: Svi po drva! Ostao sam iznenaden: bez pogovora krene kolona i kod doma ubrzo poče nicati hrpa oblica i grana. Ne samo što su donijeli drva, nego ih ispiliše, iscjepaše i spremiše u podrum! Zadivila me ta sloga, to jedinstvo, a nadasve otvorenost i srdačnost tih ljudi. S njima bih bez okljevanja krenuo u vodu i vatru.

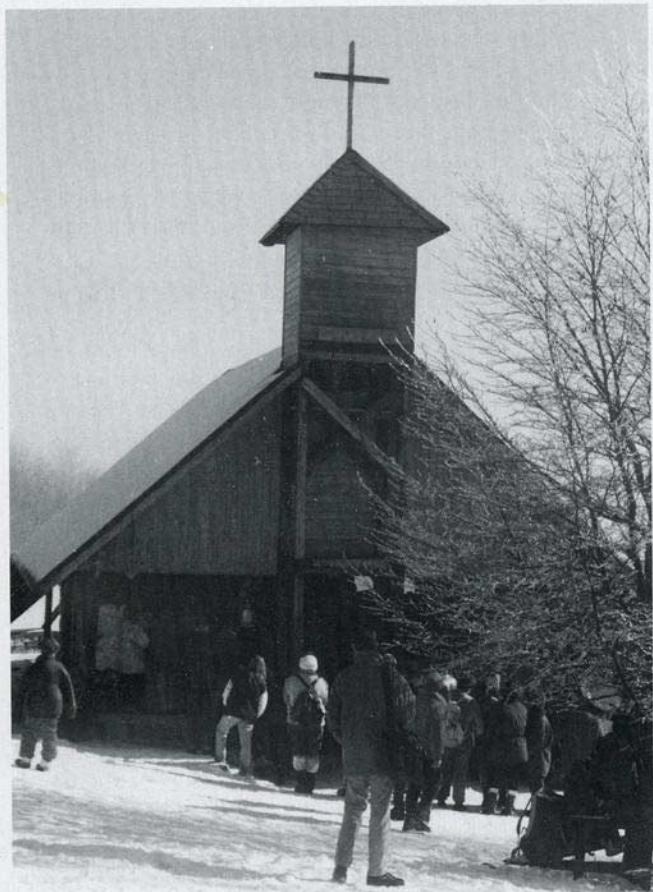
Primicanje neizbjegnog rastanka i silaska s Kleka budi nostalgiju. Odoše. Ja ostajem, pregleđavam je li sve ostavljeno u redu, nije li nešto možda zaboravljeno, pa zaključavam dom. Magla i tišina, a samo nekoliko časaka prije tu je bujao život. Žurim da stignem kolonu i da osjetim još malo planinarske topline.

Bjelsko, autobus i rastanak. Sretno, HPD "Sisak"!

Ako još niste poslali pretplatu...

Beroj 3 za ožujak šaljemo samo onima koji su na vrijeme poslali pretplatu. Kasnite li, ne jamčimo da ćete ga dobiti jer tiskamo samo toliko primjeraka koliko je pretplatnika. Zapravo smo tako namjeravali postupiti već s ovim brojem, ali smo uzeli u obzir kašnjenje mirovina i plaća. Ponovno upozoravamo da u uplatnicu bezuvjetno upišete svoj pretplatnički broj (uputa na str. 32. u prošlom broju).

Molitveni dan na Sv. Geri (28. 01. 1996.)

Ekološko društvo Žumberak i HPD "Kapela" već treću godinu zaredom organiziraju tradicionalni pohod i molitveni dan na Svetoj Geri, najvišem vrhu Žumberka i sjeverozapadne Hrvatske (1178 m). Pohod se redovito održava posljednje nedjelje u siječnju. Prvi je puta održan 23. siječnja 1994. na dan koji je Sveti otac proglašio danom molitve za mir u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Toga je dana središnja molitvena svečanost u Hrvatskoj održana upravo na Sv. Geri. Tada je i nastala ideja da se taj zimski pohod učini tradicionalnim.

Nakon prve godine kada se na misi okupilo tisuću ljudi, prošle i ove godine redovno se na vrhu skuplja gotovo tri stotine ljudi. Pet autobusa i više osobnih automobila s planinarima iz Zagreba, Samobora, Siska, Jastrebarskog, Karlovca i cijelog

autobusa iz Slavonije (čestitamo Pleterničanima!) sakupilo se u centru Sošica, da bi zatim planinari-hodočasnici produžili pješice do vrha. Cesta je do vrha bila očišćena, ali je put, obzirom na subotnje snježne padavine bio prilično naporan. U podne je održana sv. misa koju je vodio velečasni Mile Vranešić.

- Treba otici u planine, jer kad smo na vrhu i mi smo viši, bliži Bogu i dalji su nam vidici, - naglasio je na kraju mise i upozorio hodočasnike da će se i ove godine počam od svibnja svake prve nedjelje u mjesecu tijekom sezone na vrhu održavati svete mize. Posebno je vrh posjećen na blagdan

Sv. Ilike sredinom srpnja. Na taj je dan pred tri godine kardinal Franjo Kuharić i posvetio kapelicu.

Magna, koja je bila izuzetno gusta prilikom dolaska na vrh odjednom se povukla i dopustila suncu da obasja okoliš i ugrije promrzle hodočasnike.

- Eto, na kraju mise Bog nas je i suncem podario, - zaključio je Vranešić.

Nakon mise nastavilo se hranom i odmorom na vrhu, te razgovorima i pjesmom. Skupu je bio nazočan i Predsjednik gradske skupštine dr. Zdravko Tomac.

Po povratku u Sošice planinari posjetiše i Jazovku da bi, na čelu s vel. Vranešićem održali spomen molitvu svim hrvatskim vojnicima - žrtvama rata i

svima palim za slobodu Hrvatske. Osnovni je naglasak bio u duhu poruke Kardinala Kuharića od pred tri godine na istom ovom mjestu; ovakve masovne grobnice u Hrvatskoj nisu mjesta rađanja osvete, već mjesta upozorenja koliko se može pomračiti ljudski um. To su prostori na kojima moramo naučiti praštati zlo i na njega odgovarati dobrim. Takva je i poruka na novom mramornom

spomeniku podignutom pored Jazovke: "Oprosti im Bože, **znali** su što čine."

Uz bogatu ponudu jela i pića u centru Sošica koje posljednjih godina sve više postaju okupljašte planinara, izletnika i hodočasnika, završilo se ovogodišnje prvo planinarsko hodočašće koje je s pravom postalo i najveći zimski planinarski pohod u Hrvatskoj koji je pored svega i duboko religiozno obilježen.

Krunoslav Milas

Foto: Krunoslav Milas

Bio sam na Kilimandžaru

DAVOR BLAŽEVIĆ, Sesvete

Dobri čovjek Eli. Po obavljenom poslu kojim sam se u taj dio svijeta otisnuo, te nakon slijetanja u kenijsku prijestolnicu Nairobi i ne tako udobne, ali svakako živopisne vožnje autobusnom linijom prema jugu, ranog jutra 19. kolovoza zatekao sam se u Arushi, poznatom tanzanijskom ishodištu pohoda na Kilimandžaro, pred tim, kako sam zbog kratkoće raspoloživog vremena planirao, četverodnevnom, zamalo šest tisuća metara visokim izazovom.

Upravo zbog toga vremenskog ograničenja koje mi nije pružalo priliku za odmor, bilo da je riječ o možebitnom oporavku od moguće malaksalosti ili o prirodno očekivanoj potrebi za visinskom prilagodbom, a uz želju da ostvarim ovaj svoj veliki planinarski san, odlučio sam se za "najlakši" pristup, uspon Marangu stazom.

U Arushi mi se pridružio Eli, moj pratilac na redna četiri dana. Nosač i kuhar po zanimanju, ubrzo je postao prijateljem po izboru. Pruživši mi od samog početka našeg druženja iznenadjuće dobru i raznovrsnu podršku, učinio je svoj doprinos uspješnom ostvarenju moje nakane nemjerljivim. Nosač je spretnoga i hitrog koraka te kuhar raznovrsnih i ukusnih jela. Toliko o službi, a kad je riječ o družbi onda svakako treba spomenuti kako je osoba smirujuće pojave, uvijek pun umjerenoga, tim više motivirajućeg optimizma, iznenadjuće široke erudicije, zainteresiran i dorastao svakoj vrsti razgovora, a opet skroman i možda prenaglašenom pristojnošću suzdržan. U "psihološki" presudnim trenucima zamora i, čini se, neizbjježnih visinskih zdravstvenih tegoba, pokazao je svu svoju posebnost, spremnošću da brigom puno većom od puke profesionalne, te jednostavnim, a tako potrebnim iskrenim riječima ohrabreњa naprosto iscijeliteljski pomogne.

Iz Arushe je sve išlo prema već utvrđenom itineraru koji predviđa da se tri dana napreduje po nekim tisuću visinskih metara, s noćnjima u planinarskim domovima ili naseljima koliba, redom Mandara (2700 m), zatim Horombo (3720 m) te konačno Kibo (4703 m), dok bi se završni uspon, ako do njega uopće dode, imao obaviti prije

svitanja četvrtoga dana.

Kamenčići s puta. Među brojnim zanimljivim zapažanjima tijekom ovoga pohoda istaknuo bih nekolicinu. Povremeno prateći planinarsku literaturu, gotovo općim mjestom svakog uspona na ovu divovsku planinu nalazim često ponovljeno iznenadenje obiljem biljnoga i životinjskog svijeta što ga tamo susrećemo čak i na visinama iznad 4000 m. Isto ugodno iznenadenje, bez obzira na slično prethodno iskustvo s vulkana Karisimbi u Ruandi, dočekalo je i mene. Naime, primjera radi, čopore majmuna u divljini ne susreću se ni u Africi svaki dan, a pogotovo ne na visini od gotovo 2800 m, gdje se u krošnjama zimzelenog kamforovca - tek istaknutijeg predstavnika prebogate vegetacije što obrasta grotlo uspavanog vulkana Maundi - uz malo strpljenja i tištine ubrzo zamjećuju brojne skupine sajks (sykes) i kolobus (colobus) majmuna.

Spomenuti valja i očito redovite žitelje naselja koliba i svih odmorišnih međustanica na putu uspona, hiperaktivne planinske miševe, te suparnike im u potrazi za ostacima ljudskih gozbi - bjelovrate gavranove. Većim dijelom puta prijateljski raspoložene ptice brojnih vrsta, očito navikle na ljudsku prisutnost, spokojno nam se približavaju gotovo na dohvrat ruku. Naročito su zanimljivi medosasi koji se goste obiljem nektara iz danju rastvorenih cvjetova lobelija visokih i do tri metra. Sitnica u usporedbi s divovskim, do devet metara visokim kostrešima, čije sam primjerke skupa s planinskim pečinarima što ih brste, nalazio sve do nekih četiri tisuće metara nad morem.

Zatim, očekivani podaci iz kratko izmijenjenih riječi s planinarima što ih susrećem pri njihovu silasku. Kao po nekoj matematičkoj zakonitosti koja uspostavlja proporciju između dosegnute visine i zastupljenosti posjetitelja vrha, prvoga dana mog uspona prema Mandara kolibama tek svaki četvrti silazak sa sobom nosi neposrednu uspomenu na vršni masiv i hod rubom kratera, drugog dana, na putu prema Horombo kolibama, zastupljenost uspješnih penjača već je trećinska, a posljednjeg dana, pred finalni noćni uspon, gotovo

Mawenzi (5149 m) s Kibo Huta (4703 m)

nadpolovična. Šaroliko je internacionalno društvo što ga čovjek na ovom putu susreće. Da počnem od ugodnog iznenadenja, hrvatsko-poljskog bračnog para skromnih ambicija, ako se to uopće može reći za ljude koji dosežu skoro tri tisuće metara - visinu inače nedostupnu u zemljama iz kojih dolaze. Nova poznanstva uključuju i američkog alpinca s mnogim, na žalost često ne i do kraja uspješnim iskustvima s brojnih svjetskih gorja. Upravo zbog te "nedorečenosti" što ga prati nisam, možda po malo i nepravedno, žalio što je po dolasku u Horombo odlučio, poput većine ostalih, uzeti dodatni dan odmora i tako zaostati za mnom. Ugodne sugovornike našao sam i u kineskom bračnom paru godinama nastanjenom u Singaporu. Tu je i troje mladih nizozemskih liječnika na duljem misionarskom boravku u istočnoj Africi, zatim troje Danaca čije planinarsko iskustvo uključuje i južnoamerička visokogorja, pa poveća englesko-američko-australska skupina upravo pristigla s Mt. Kenye te dva Engleza na privremenom radu u Ugandi.

Noćno finale trodnevног uspona. U početku maglovito i na trenutke kišovito, vrijeme nam se tokom uspona popravlja. Trećega dana s grebena

Mawenzi, što vodi do sedla između istoimenog, davno ugasloga raspadajućeg vulkana na jednoj i samo uspavanog Kiba na drugoj, zapadnoj strani, konačno nam je "... pogled zapremio, širok kao svijet, silan, visok i nevjerojatno bijel na suncu, plosnat vrh Kilimadžara", kako to veli Hemingway. Usput, od uspješnih povratnika saznajemo da se snijeg, koji je prije nekoliko dana "neočekivano" pao i mnoge sprječio u konačnom usponu, pomalo topi. Ele, izgledi nam rastu.

Rani dolazak u planinarski dom Kibo prilika je za dulji odmor pred završni uspon. No, prolazi i ponoć, a san nikako ne ide na oči. Vrijeme je za pokret. Dok utežem opremu, kroz odškrinuta vrata prenoćišta na sjevernom nebnu opažam Kasiopeju. Dobar je to znak, vedro je. Izlazim u očekivanu prohладnu noć, pokušavajući na zvjezdanom nebu, kakvo se samo na ovim visinama vidjeti može, prepoznati još koje zviježđe, što mi teško uspijeva. Nikakvo čudo s obzirom na neraspoznatljiviju brojnost kojom zvijezde prekrivaju nebesku bistrinu nad nama te na nepoznato južno nebo našim "sjevernjačkim" očima.

Uspon započinjemo uru i pol iza ponoćnog sata. Nakon stanovita vremena u daljini razazna-

Na Uhuru Peaku (5895 m)

jemo svjetla Mombase. Bolje da i ne mislimo o onima koji u istom trenu uživaju nesumnjive blagodati tople noći u tom ljetovalištu na obali Indijskog oceana. "Jednolično" strm uspon završnim dijelom vulkanskog stoča te sve "tanji" zrak uzimaju svoj danak pa se naša, u početku brojna grupa, sve više osipa. Dobro mi ide te skupa s vodičem odlučim da idemo naprijed. Držimo solidan tempo i ne posustajemo. Stalno smo u pokretu da bismo kisikom pothranjene i sve umornije mišiće očuvali toplima i tako spriječili grčeve. Uspon podnosimo bolje od očekivanja te smo već prije zore (u 5:45 a.m.) kod Gillman's Pointa (5685 m) dosegli vršni rub kratera.

Nakon desetominutnog odmora nastavljamo južnom ivicom kratera prema konačnom cilju. Trenuci prelaska Hans Meyer Pointa i Stella Pointa začinjeni su doživljajem svitanja, kojega smo tog jutra, zacijelo, prvim svjedocima u široj okolini ovog "istaknutog" kutka majčice nam Zemlje. Nedugo zatim ili, točnije, u zapamćenih šest-do-sedam (6:54 a.m.) toga 22. kolovožkog jutra, očekivano ledenog ali, što je važnije, poželjnom bistrinom započetog dana, stajao sam na Uhuru Peaku (Vrhu slobode, u prijevodu), najvišoj

koti Afrike (5895 m). Tko bi rekao da će mi se ova nekad, u mirnodopska vremena, potajna želja ostvariti ovako usput, baš u ovo nevrijeme u kojem živimo.

Tako visoko a tako maleni. Nakon petnaestak minuta na vrhu nam se pridružuje drugi uspješni dvojac toga dana, Englez Jeremy i njegov vodič. "On a clear day you can see forever" ("Po jasnom danu vidiš zauvijek"), spominje, došavši do daha, razdragan "izmišljeno" lijepim vremenom što nas u ovoj ranojutarnjoj šetnji ivicom kratera prati, davni naslov iz filmske "tvornice snova", jasno me podsjećajući kako naši daleki vidici što tog trena pučaju na sve strane zaista imaju i svoju vremensku odrednicu. Kamo god da se okrenemo miješaju se stvarnost i mit, zbilja i legenda. Zbiljskim pogledom neizbjegivo titraju slike iz sjećanja na sve što smo ikad pročitali, čuli... pojmili o ovome mjestu što nas je, eto, tako velikodušno, ali i tako trenutno i prolazno primilo u svoje okrilje. Ledeni otok pod vrelim suncem afričkog neba. Dostojanstvena tišina mjesta, što nam je daruje u tren naše bliskosti s njim, gotovo da je zaglušujuća. Netko će možda reći da nam u glavama bruji naprosto zato jer nam ušima kola krv potjerana unutarnjim, relativno višim tlakom, vanjskim naglo sniženim još neiznivelirom. Neka i jest tako, neka se ni "u školjki prislonjenoj na uho ne čuje šum mora". Važno je da nas ima što "bučno" podsjetiti da možemo i da jesmo gore, ali nikako i nikad iznad. Nije nam ni bila namjera osvajati. Jalova li čina tko god da pokuša. Posjetitelji smo tek, ali i veliki poštovatelji, te zato presretni što je "domaćin" i nama dopustio da se upišemo u "knjigu gostiju". Nesumnjivo je uzbudljivo biti, pa barem i za tren, dionikom nečega tako postojanog da zavređuje život u mitu, legendi, no dodir "vječnosti" i opterećuje te smo zahvalni upravo vremenskoj dimenziji što nas već s prvim silaznim korakom lišava takva bremena. Ili se tome, trenutnom "povratku na Zemlju", barem nadamo, pogotovo u trenutku kad nam predstoji izazov silaska, tim veći ako je "glava zaboravljena u oblacima".

S(vi) njegovi (s) Kilimandžara. Moj mladi vodič kojem je ovo također bio prvi uspon do najvišeg vrha Afrike, u skladu se sa svojim godinama radovao kao malo dijete. Osmijeh mu nije silazio s lica i od silne želje da što prije "svima" saopći radosnu vijest, s nestrpljenjem je dočekao kraj polasatnog boravka na vrhu i žurno krenuo putem

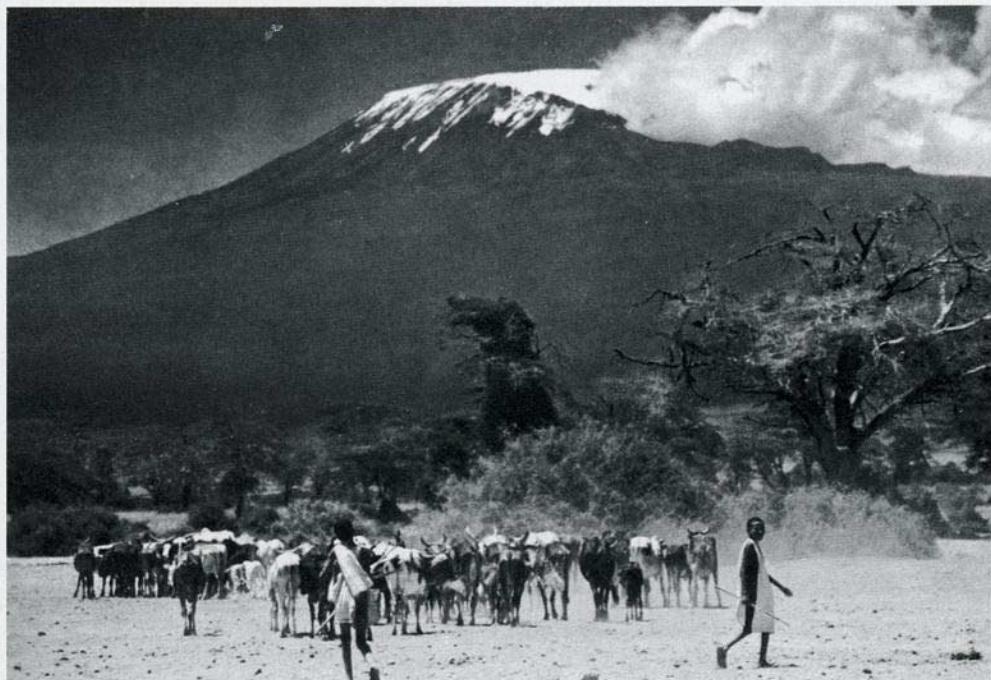
povratka. Trebalo je samo vidjeti s kakvim je ponosom spominjao svoj uspjeh pred brojnim znancima što ih je na povratku susretao. A među ostalima bili su tu i njegov otac, te brat i bratić... svi odreda što vodiči, što nosači.

Pri povratku nisam propustio obići ni Leopard's Point, nižu susjednu kotu sjeverno od Gillman's Pointa, unaprijed znajući da tamo odavno nema nekoč razglašene, te time od nesmiljenih lovaca na "suvenire" već prije razgrabljene smrznute strvine leoparda. Veliki se pisac čudio što je leopard tražio na toj visini. Nije mu bilo čudno što čovjek tamo traži. Leopardove tragove, možda? Kakva god da je težnja bila mojom vodiljom do tog mjeseta, nisam opazio ničeg što bi svjedočilo o ponovnoj leopardovoj prisutnosti na toj visini. Gdje i pronaći moguće tragove kad se stari snijeg bio već gotovo otopio, a svježega nisam iskusio. Tako sam se, uostalom, uvjerio kako ni literarno proslavljeni snjegovi katkad i nisu drugo do li iz nizine doživljena bjelina goleme glečera u čijem sam se, eto, ledenom zagrljaju, na vlastito zadovoljstvo, za trenutak i sam našao. U onom istom zagrljaju u kojem vulkansko srce naizgled ohlađenog Kiba i dalje kuca čuvajući tajnu budućeg

vremena kada će se Kilimandžaro, kolos čiji se vrhovi uzdižu zamalo 6 kilometara u nebo, možda izdići u još veće visine.

U lovnu za odbjeglim vodičem, koji se za samo dvadesetak minuta prosto "odskijao" niz vulkanske sipare što dominiraju najvećom strminom od gornjeg ruba kratera pa sve do doma na Kibu, ni sam nisam na istom dijelu proveo puno više od pola sata. Ne pretjerano oduševljen ovom jurnjavom, pogotovo ne patnjom što sam je pri tom priskrbio svojim koljenima, na nju sam "pristao" iznova suočen s najvećim nedostatkom tog planinarskog izleta: vremenskom oskudicom, naime.

Brzi start "povoljno" se odrazio i na nastavak pješačkog puta u silasku, pa smo ga, od Kiba ponovno u tercetu s dobrim Elijem, do večeri prešli u cijelini, napravivši time dnevnu silaznu visinsku razliku od gotovo četiri tisuće metara. I nakon prespavane noći posljedice nesvakidašnjeg iskušenja još su prisutne, no umor se postupno povlači ustupajući mjesto zadovoljstvu bogatstvom novih spoznaja. Tako je, eto, već godinama u meni silom životnih neprilika uspavani planinar upravo ovdje, na ovoj mitskoj planini, doživio svoje najljepše "buđenje".

Velebitska priča - zdenac žedan ljudi

PROF. MIRA ŠINCEK, Varaždin

Svaka planina svoju priču ima, a Velebit, ta planina svih hrvatskih planina, eh, koliko li ih tek on znade. Evo, tek jedne!

Bijaše vreli srpanjski dan. Vrhovi srednjeg Velebita drhturili sred užarena zraka, kamenje stenjalo pod zagrljaljem sunca, nebo se mirno i beskrajno modrilo poput mora nepregledna...

Ponadasmemo se hladovnoj sjeni i dašku svježine pod krošnjama, no tu se tek zgusnula toplina i zrak zaparom otežao čelom nam graške znoja izbjiga. Putem kamenje prevrtano otkriva nam trag žednog medvjeda što se iz gorske visine spustio niže tražeći korijenje, bar kap vlage ne bi li okvasio grlo i žeđ utazio. E, nije lako žedan biti sred vreloga srpanjskog dana u užarenoj planini bez izvora i vrutka.

Staza na proplanak izbjiga i uz kameniti zid, orastao u sasušenu puzavicu i trn, primiče se selu. Eh, selu! Tek nekoliko kamenitih kuća to je, al' otvoreni im prozori kao da se smiješe i nama, nebu i svjetetu dovikuju:

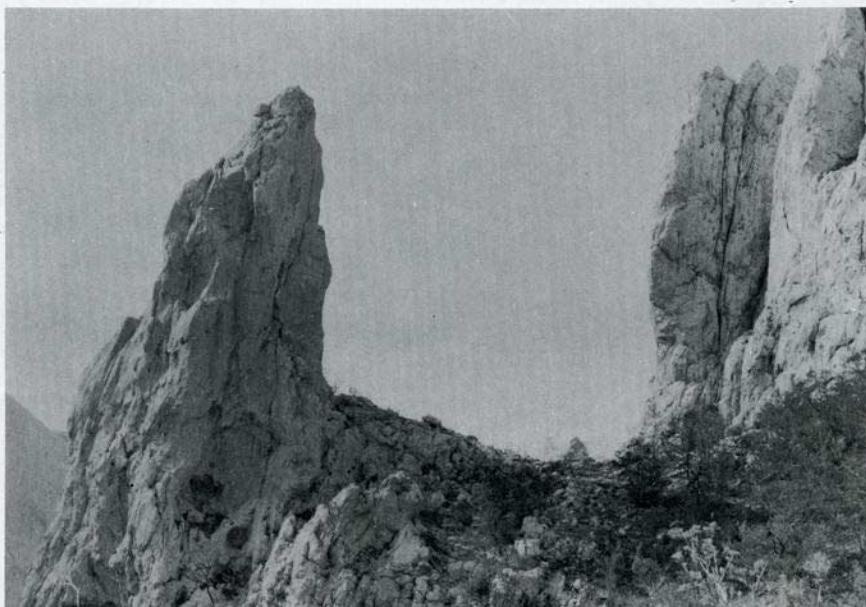
- U nama se još živi, mi nismo vjetrovima staniste... !

I prisjetih se razvalina, nekad zasigurno lijepih kuća, u dulibama pod Bačić kukom i vrhovima unaokolo. Do nas dopire buka traktora, lavež, a iz vrta, kamenom ograđenog, pozdrav starice leđa pogrbljenih godinama i lica izborana suncem i vjetrom. Uz nju dva psića, malena al' glasnata, zaustavljaju nas, provjeravaju i sve u oči zirkaju jesmo li dobri il' oni drugi. Saznajemo kako se uistinu mrki medo spustio s planine tik do sela, no nikome ne naudi jer ga psi osjetiše i otjeraše.

- Vodu traži, - reče nam starica, eh, vodu! Ta tko i ne bi, i živinče ožedni u vrelo i suho ljeto!

O, ne boji se ona medvjeda, odgovara nam glasom živahnijim i mlađim od lica i izgleda, čuvaju je, kaže, ova njezina dva psa gdje god krenula. Pozdravljam, a ona, rukom zaklanjajući oči, gleda za nama dok joj odmahujemo.

Pred selom, na ravnom, kamenjem popločanom i niskim zidom ograđenom prostoru, u sredini -

zdenac. O, da, zdenac, uistinu zdenac!

Požurismo mu do crnog otvora iz kojeg na nagnuta nam lica svježina ko dodir meko struji i u mrkoj vodi tek kvadratić neba na nas svjetluca.

Evo vode! Voda! Blagoslov!

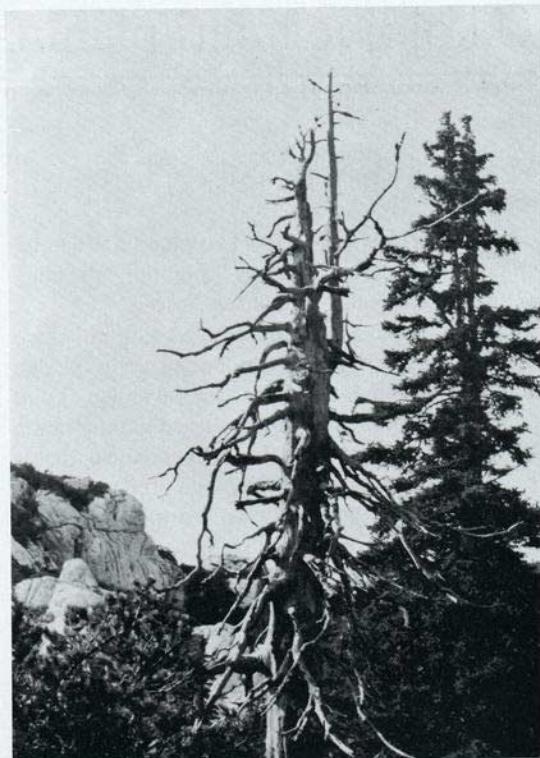
No, nekako ipak sve to čudno izgleda. Zapušteno i podivljalo nije, al' ne odaje ni čestu nazočnost ljudi, a voda, ovakav zdenac usred kamenja, to rijetkost je i vrijednost, čudo pravo, ali ipak tu nešto ne valja!

Odgovor hitro saznajemo jer s nama je gospodin Ivica, čovjek ovih kamenjara, sin Velebita što čud mu i tajne poznaje i u srcu ga svijetom nosi. On zna i tajnu ovoga pustog zdenca.

Ovaj je zdenac ljudi žedan, jer njegova voda nije radost, kao što bismo očekivali da će voda sred stijena i pustoši ljudima biti. Danas je on tek pojilo stoci, a nekad, e, nekad to drugačije bijaše...

Bio je nekad zdenac ovaj najdraže mjesto za sve u selu. Na ovom su kamenom zidiću sjedili mladići gledajući s večera goloruke i rumene djevojke kako vodu zahvaćaju, odavde se pjesma čula do zadnje kuće i dizala visoko put velebitskih vrhova. Tu su se kradomice pogledi izmjenjivali, osmijesi darivali, prve se rađale ljubavi i obećanja od života trajnija davala. Ovaj je zdenac bio život Velebita i njegovih ljudi. I tako sve do dana kad postade djevojci jednoj spas ili bijeg, sve do dana kad ju mrtvu iz bistre mu vode izvadiše. Od tada zdenac žeđa ljudi, vesele pjesme djevojačke priželjuje, nadmetanja i nadmudrivanja momačkog žudi, mudrih priča vremešnih staraca se nada, dječe cike i smijeha vapi... al' toga nema, nema. Sad tu se stoka tek napaja, gotovo u šutnji, i svatko kao sa zebnjom pogledava u mračna usta nesretnoga zdenca bojeći se da će, negdje u tmini vode, bijelo lice utopljenice ugledati. I sigurno se pitaju, poput nas: - Što li je nagna na taj čin? - Tko zna? Možda tek zdenac, nebo i Bog!

Možda je baš tu, zahvaćajući vodu ledenu, zavljela nekog vragolana što je srca djevojačka ko grančice slamao lako, il' joj uzvraćenu ljubav roditelji priječiše nevoljnog je obećavši. Možda je pak, tu, na zdencu slušala od putnika nekog il' mudra starca o gradovima tamo na obali mora plavog i beskrajnog, još neviđenog, o gospodarskom životu, raskošnim zabavama, svilenim haljinama, sjajnim provodima, o svemu što njoj, u ovoj pustari i kamenjaru, u oskudici i velebitskoj tišini nedostupno bijaše. Tko zna što slomi mladu volju

za životom, tko joj srce smrtno rani i vidike zatamni te joj od mladosti jedre, velebitskih bijelih zima i mirisa vrieska draža bijaše smrt u vodi zdenca. Tko zna?!

Je li time htjela kazniti selo, oduzimajući mu zdenac što je bio susret, druženje, radost, što je bio život, il' je za mладога svog života zaboravljena od svih po smrti htjela pamćena biti? Možda je tek, skrhana, očajna, sama, bez nade i pomoći, očiju zamućenih od suza, u vodi zdenca ugledala sve ono što je željela i žudjela te jednostavno zakoraknula tome u susret. Tko zna?

Tek zdenac i danas vode pun, žedan, stoji pod suncem gordog Velebita čuvajući tajnu djevojačku.

I mi, odmorivši se na njegovu kamenu zidiću, ispismo posljednje kapi sokova, mislima prebirući uprav odslušanu priču, svatko je na svoj način osjećajući, sjetniji nastavismo dalje. Dalje u susret večeri i Karlobagu što je dolje, još nam dalek, živio životom užurbanim, ne sluteći tajne i priče koje u njedrima ljudja Velebit, ko čavar uvijek budan, nad njim blagom sjenom nadvit.

U kojoj je mjeri planinarstvo duhovna aktivnost

IVO ANTUNAC, Šibenik

Planinari su se iskazali kao glumci, redatelji, slikari, grafičari, fotografi-umjetnici, pjesnici, autori dokumentarnih filmova, pjevači, svirači. Razmišljajući o tome zaključio sam da je i samo planinarenje mnogo više duhovna nego fizička aktivnost i o tome sam održao predavanje u okviru proslave desete godišnjice neprekidnog rada Društva. Nekoliko naših članova nagovorilo me da za ovaj broj napišem sažetak toga predavanja.

Da bi ovo što pišem bilo koliko-toliko uvjerljivo treba poći od pretpostavke da se radi o pravim planinarima. Bjegunci iz samoće, kompleksaši, avanturisti i površni rekreativci moraju se zanemariti. Ako je kultura njegovanje čovječnog u čovjeku, ako je kultura življenja važan dio kulture, ako su spoznaje, misaonost i osjećajnost temelji kulture i ako je usklađivanje kulture i tradicije sa svedremenim životom njen cilj, onda je i planinarenje prvenstveno duhovna aktivnost. Oni koji ga gledaju kao manifestaciju snage i izdržljivosti i kao natjecanje u tjelesnim sposobnostima ne shvaćaju ono što je bitno. Tjelesno je važno samo u himalaistvu i alpinizmu, ali i tu nije važnije od znanja i duhovne stabilnosti.

Šport je vrsta hladnoga rata za prestiž, a planinarenje se zasniva na ljubavi prema prirodi i čovjeku i na duševnom zadovoljstvu, i jedini je uvjet koji ovisi o tjelesnom da čovjek, ako je zdrava duha, može hodati. Tijelo je sporedno, a to se pokazalo i na brojnim primjerima i u našem Društvu.

Planinarenje nije bijeg od civilizacije i od stvarnosti, ali razumijeva ravnodušnost prema građanskim predrasudama i malogradanskim svetinjama, od kojih je zarada iznad svega. U planinara se najdublje osjeti koliko je čovjek sudbinski i fizički malen, a koliko može biti moralno velik kao djelić u veličanstvenoj ravnodušnosti prirode.

Navikavamo se na uživanje u ljepoti i vječnosti onoga što nije ljudsko, ali uz puno razumijevanje

za ljudsko stvaralaštvo. Planinarenje je upravo dodatak svakodnevnom životu, njegova korekcija, osmišljavanje i humaniziranje, a cilj mu je borba za bolji i ljudski život. Njegova je bit u aktivnoj spoznaji prirode i ljudi, u posebnom svjetonazoru, u ljubavi prema prirodi, ljepoti i ljudima, a to podrazumijeva interes za niz znanosti: za zemljopis, geologiju, meteorologiju, botaniku, zoologiju, šumarstvo, povijest, arheologiju, mineralogiju, etnologiju, dijalektiku, medicinu i za sve umjetnosti. Mnogi su znanstvenici i umjetnici bili i planinari.

Za planinare ljudi i priroda nisu sredstvo nego društvo. Osjetljivi su u pitanjima morala i stalo im je do dostojanstva, poštenja, čovječnosti, pažnje, dužnosti i dogovora. Samostalni su i snalažljivi, simpatični su im tradicionalni oblici života i skromnost, cijene hrabrost i duhovno usavršavanje.

Planina kao ambijent nameće posebne norme ponašanja koje prijeđu u naviku. To je prije svega pozitivan i zdrav interes za drugog čovjeka i smisao za jednakost. Novac i društveni ugled ne znače mnogo, a sve se zajednički koristi. Čovjek je ovisan o samome sebi i o družini. Smrt je bliža, a život je neusporedivo ljudskiji i intezivniji. U planinu se može doći samo s namjerom da se iskažemo kao bolji prema prirodi i prema čovjeku i s takvim navikama silazimo u civilizaciju.

Nije čudo što se interes za planine javlja u godinama zrelosti i duševne stabilnosti. To je vrijeme kada je čovjek zasićen svakodnevicom, kad ima ustaljene kulturne navike, kad shvati vezu između onoga što je ljudsko i prirode, kad shvati tajanstvenost planina i osjeti potrebu za duševnim miron, kada osjeti koliko ima onoga čemu se treba i čuditi i diviti. Isto tako nije čudo što najviše planinara ima upravo u najciviliziranim, najprednjim i najkulturnijim državama svijeta.

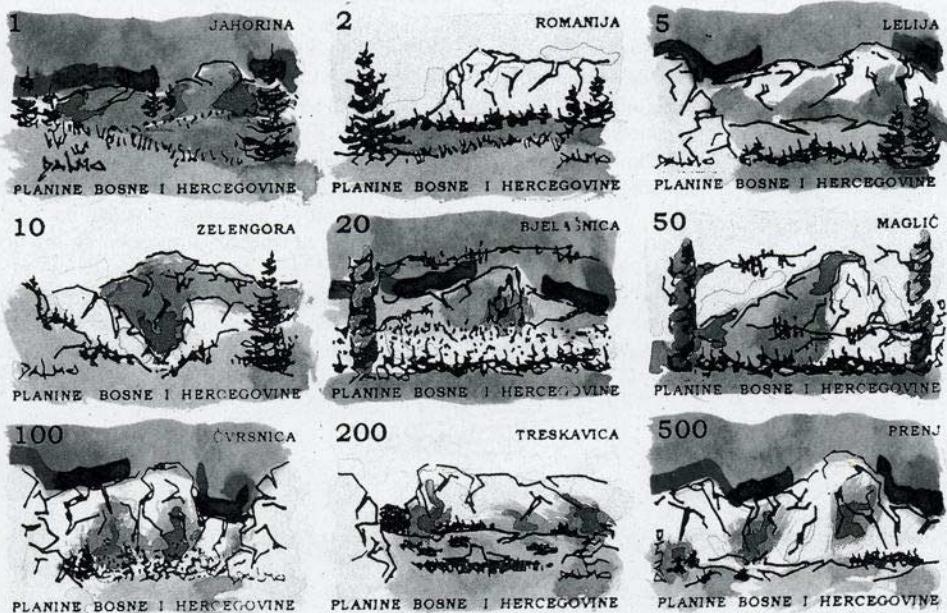
(Pretisak iz Glasnika "Kamenara" br. 2)

Sarajevski planinar umjetnik Vinko Jurić

DRAGO BOZJA, Sarajevo

Skroman ali ukusno uređen stan na zadnjem katu. Zgrada se nalazi u jednoj sarajevskoj ulici koja je ponovo dobila naziv Čekaluša, koji je nosila, odnosno dobila još u onim davnim danima kada je počela od niza kućica dobivati oblik gradske ulice. Nad crtaćim stolom nagnut je lik njenog stanara ing. arhitekture u mirovini Vinka Jurića. Crta i danas kao što je crtao i onda kada je bio profesionalno aktivan u svom birou. I sam se ne sjeća koliko je projekata izašlo ispod njegove ruke. Danas u ratnom Sarajevu opet crta. Nisu to više projekti stambenih zgrada, škola, velebnog startnog objekta, restorana, i izlazne postaje žičare na vrhu olimpijske Bjelašnice ili nekoga drugog javnog objekta. U njegovim crtežima, minijaturnama, akvarelima, uljima ili pastelu sublimira se njegova velika ljubav prema planini. U tijeku teških ratnih dana ostao je zarobljen u svome stanu kao i drugi građani Sarajeva. Skroman i tih čovjek, kao što je uvijek bio. Nekada je hodao planinama i u svojoj naprtnjači nosio i neizostavni crtaći blok. Vještost rukom i oštrim okom prenosi je na

papir dijelove nezaboravnih motiva s Treskavice, Bjelašnice, Prenja, Čvrsnice i drugih planina. Ono što nije mogla učiniti celuloidna traka nadosjetljivijih filmova i preciznog objektiva fotoaparata, ono duboko unutarnje osjećanje čovjeka planinara kada se nalazi na svojoj planini, činio je Vinko Jurić na svojim platnima. Nisu ga sprečavali ni zima ni glad ni granate ni snajperi. Tako je nikao i ciklus "poštanske marke". Vinko Jurić, koji se inače na svojim likovnim djelima potpisuje s "Dalmo", jer treba znati da je u Bosnu odnosno u Sarajevo došao iz Splita, svoga rodnog grada, počeo je u obliku originalnih poštanskih maraka - možemo ih nazvati i minijaturama u tehnici akvarela - risati motive s bosanskohercegovačkim planinama. Risao ih je i poklanjao svojim prijateljima. Teško da će se te "marke" tiskati kao prave i steći filateličku vrijednost ali vjerujem da će za planinare ipak biti zanimljive. Možda će ova serija maraka poslužiti kao pomoć oživljavanju planinarske aktivnosti u Sarajevu.

Žumberačka kronika, III

VLADIMIR JAGARIĆ, Zagreb

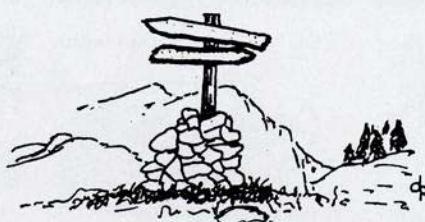
● Dr. Ivo Krajač (1877-1945), predsjednik HPD-a, na 19. redovnoj glavnoj skupštini HPD-a, 1923. god. u svom govoru o budućem radu HPD-a spominjao je, pored ostalog, da za razvoj zagrebačkog zimskog športa "dolazi u obzir Medvednica, Samoborsko gorje i Žumberačka gora sa Sv. Gerom." Žumberačka gora moći će se koristiti tek kada bude uspostavljena "automobilска веза из Jastrebarskog do Sošica". U tom slučaju "osjeća se potreba da se pod vrhom Sv. Gere postavi i jedna planinarska koliba". (Citati iz zapisnika sa 19. gl. god. skupštine HPD-a, HP 1923.). Pročelnik skijaškog odsjeka HPD-a i skijaški učitelj inž. Zvonimir Badovinac (1905-1977) u svom elaboratu turističko-ekonomskom razvoju Žumberaka (1963) govorи kako bi bilo dobro da se na vrhu Sv. Gere i Blaževom brdu izgrade "mali skijaško-planinarski hoteli". Cesta i autobusne linije do Sošica već postoje (nisu baš idealne), a i "pod vrhom" su dvije "planinarske kolibe", uskoro ćemo imati i treću, i to na samom vrhu Sv. Gere. Sošičku cestu zimska cestovna služba redovito čisti, vjerujemo da ćemo u skoroj budućnosti imati i asfaltiranu cestu od Sošica do vrha Sv. Gere, uz prethodnu najavu otvaraju se u zimskim mjesecima i planinarski domovi na Vodicama i Sekulićima. Odlični su skijaški tereni na Blaževoj gori, Ječmištu, u Sekulićima (za početnike), a tek na padinama vrha Sv. Gere, milina jedna! Staza za turno skijanje koliko hoćeš! Potrebno je, doduše, mnogo toga još učiniti da bi Žumberak postao skijaško središte Zagrepčana. Hrvatski skijaški savez, skijaški klubovi i sekciјe, skijaške škole, planinarski skijaši, razmislite malo i o budućnosti športa u Žumberku.

● U popisu Akvilejske patrijaršije iz 1296. god. navedena je Žumberačka župa pod imenom "Sicherberg", iz kojeg se poslije razvio naziv Žumberak. Dakle, ove se godine navršava 700. godina prvog spominjanja imena

Žumberak. Na sastanku u Stojdragi (prosinac 1995.) dogovorili su se stručnjaci raznih profila da se obljetnica proslavi svestranim istraživanjem Žumberka, od povijesti do etno-baštine. Na planinare su zaboravili! Nitko ih, naime, nije pozvao na raspravu o programu proslave, značajne i za nas planinare, jer su planinari riječju i djelom na području Žumberka prisutni već preko stotinu godina!

● Žumberak je jedina regija u Hrvatskoj o kojoj se najmanje objavljivalo zasebnih knjiga. Tu bibliografsku prazninu i za Žumberak vrlo značajno djelo nedavno je popunio svojom knjigom akademik Sergej Forenbacher. Naslov je knjige: Žumberak-kalendar flore Žumberačke gore (Izdanie Školske knjige, Zagreb, 1995.). Prema podacima iz knjige, u Žumberku i Samoborskom gorju raste preko 800 biljnih vrsta. Akademik Forenbacher nazvao je ovo područje "Čarobnim kutkom prirode i riznicom hrvatske flore". On je i autor cjelokupnog teksta i autor fotografija u boji. Planinari i ostali ljubitelji prirode mogu iz knjige upoznati više od 200 biljnih vrsta, snimljenih na izvornim staništima. Forenbacherovo djelo najljepši je prilog proslavi 700. godišnjice imena Žumberak.

● Rječica Kupčina nastaje od nekoliko potoka i potocića koji izviru ispod Pliješa i Blaževe gore. Dijeli se na Gornju i Doljnju Kupčinu. Nekoć je rječica bila čista, bistra i puna riba, ponajviše pastrvi. Iz potoka Slapnice u Kupčinu ponekad je znala dolutati i vižlasta vidra. Posljednjih je godina ta žumberačka ljepota, koju spominju mnogi putopisci, postala na više mjesta odlagalištem za smeće, i to posebno u dijelu toka od Pribića do Žamarija. Na njene slikovite obale dovozi se šuta i drugi razni otpad, a u vodu se bacaju krpe, plastične vreće i vrećice, auto-gume i još koješta. Ugrožen je prekrasan krajolik doline Kupčine.

In memoriam

MIGNON MIHALJEVIĆ (1925-1996)

Dana 22. siječnja umrla je u 71. godini života novinarka i umirovljena urednica zagrebačke televizije koja je postala među planinarima popularna TV serijom "Velebit" i vrlo studiozno pripremanim višednevnim planinarskim i turističkim putovanjima po zemlji i inozemstvu. Ova vrlo naobražena žena istaknula se i kao prevoditeljica američkih klasika. Nekoliko je godina bila novinarka na londonskom BBC-u. Rodena je Zagrepčanka (djevojačko prezime Valić) i prva žena u Zagrebu koja je stekla vozačku dozvolu. Za vrijeme njezinog djelovanja na TV planinarska je organizacija uvek nailazila na punu podršku i zato ćemo je pamtitи ne samo kao urednicu, autoricu, vodu puta i svjetsku putnicu, nego i kao uzornog planinarskog animatora.

(ŽP)

Dr. MARIJAN TOMAŠIĆ (1897-1996)

U 99. godini života 19. siječnja umro je posljednji živući začasni član HPD, duša njegove podružnice "Kamenjak" u Rabu, veliki planinar i nemiran duh. Prijateljevao je s ing. Antonom Premužićem u doba kad je taj gradio svoju stazu na Velebitu, a pomagao mu je da sličnu stazu izgradi i na najviši vrh otoka Raba Kamenjak. Na toj stazi planinari su uredili vidikovac i nazvali ga Vidilicom dr. Tomašića. Po zanimanju je bio pravnik, a za života je promijenio 24 radna mjesta. Svuda je ostavio za sobom prijatelje, ali se smirio tek kad je otišao u rodnu Opatiju kao umirovljenik. U Kastvu je bio nekoliko godina načelnik i otišao kao počasni građanin. Već je 1911. kao sokolaš igrao nogomet, a 1913. bio je član Slavenskog športskog kluba "Opatija". Poslije drugog svjetskog rata nije se više isticao u planinarskoj organizaciji, ali smo se dužni sjetiti ga se zbog njegovih neprolaznih zasluga. Začasnim članom HPD-a imenovan je 26. lipnja 1934.

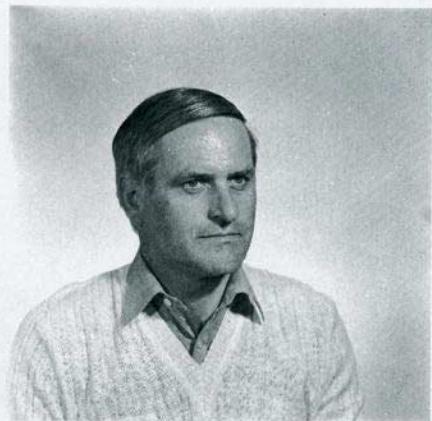
(ŽP)

Tko je tko u hrvatskom planinarstvu

IGNAC MUNJKO - NAC

Roden je u Poznanovcu (Hrvatsko zagorje) 11.10.1935. Diplomirao je biologiju na Prirdoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu, gdje je doktorirao prirodne znanosti i stekao zvanje višeg znanstvenog suradnika PMF-a. Član je znanstvenog Savjeta za naftu pri HAZU, Hrvatskog ekološkog društva, Hrvatskog biološkog društva i dr. Svoj radni vijek proveo je u Imunološkom zavodu i INA-OKI-u, a sada je profesor u Zavodu "Birotehnika" u Zagrebu. Planinarenjem se bavi od djetinjstva, kada je s ocem brao plodine u šumama Grmoščice i Medvednice. Kao srednjoškolac upisuje se u PD Zagreb (1948) na poticaj dr. Živka Prebega. Pravo planinarenje započinje za stažiranja u Vojnoj bolnici u Sarajevu (1956), kada s Edvinom Rakošem obilazi mnoge bosanske planine, učeći osnove penjanja, orientacije i fotografije. S ing. mr. Stjepanom Crepćem utemeljio je 1974. PD OKI - Zagreb, gdje je bio prvi predsjednik suda časti i drugi predsjednik (1978-79). Sa suprugom Verom osniva 1978. vrlo aktivnu sekciju društva "Imunološki zavod" u Zagrebu. Iskusan je markacist. Obilježio je 52 km dugačak kružni put po Petrovoj gori (1976-77). Idejni je i provedbeni tvorac planinarskih putova na Kornatima (Iž Veli 1980) i Visu (Vis 1984), koje je u organizaciji HPD INA-OKI Zagreb do 1990. godine obišlo oko 7000 planinara iz Hrvatske i inozemstva. Sa suprugom je obilježio puteve po jadranskim otocima Ižu, Ravi, Rutnjaku, Dugom otoku, Zverincu, Velom Tunu, Sestrunju, Rivnju, Viru, Brusniku i Mljetu. Obišao je 44 planinarska puta, neke i više puta, prvi (1975) Planinarski put Medvednicom i zadnji (1995) Kolijevkom hrvatske državnosti. Bio je član INA-OKI, HPT Sljeme, Željezničar, Ferimport, a sada je član HPD "Stanko Kempny". Obišao je mnoge planine: Alpe, Apenine, Dinaride, Rodope, Pirineje,

Visoki Atlas i Visoke Tatre, te visove pustinje Arava, Negev i Judeja. Održao je brojna predavanja u Hrvatskoj, Sloveniji, Austriji, Njemačkoj i Švedskoj, te objavio mnogo planinarskih članaka i fotografija. Prikupljenu planinarsku dokumentaciju redovito donosi Muzeju u Samoboru i Institutu "Planina i more" u Makarskoj. Osim u matičnom društvu HPD INA-OKI Zagreb, bio je aktivan član PSZ i predsjednik Komisije za planinarske putove HPS. Primio je više priznanja od matičnog društva HPD INA-OKI, te PSZ (srebrni, plaketa), PSH (srebrni i zlatni znak) i PSJ (srebrni i zlatni znak). U mladosti se, osim toga, bavio boksom i nogometom. Kao republički nogometni sudac sudio je na 417 utakmica različitog ranga. Istakao se i kao dobrovoljni darovatelj krvi (62 davanja).

(Dr. Zvonimir Sličević)

Planinarstvo u tisku

● **Glasnik Kamenara broj 2.** U nakladi od 500 primjeraka tiskan je krajem 1995. drugi broj glasila HPD "Kamenar" iz Šibenika. I ovaj je broj dopadljivo grafički ureden, ima dosta ilustracija i raznolika štiva. Najviše je ekoloških tema, npr. o uređenju poznate

šibenske park-šume Šubićevac i uspostavi planinarsko-poučne staze tim prirodnim ukrasom grada, o Kornatima kao čudu prirode, o značenju ekološkog pokreta, te o radu ekološke sekcije društva. Čitatelje će, zasigurno, zainteresirati i članak koji odgovara na pitanje u kojoj je

mjeri planinarstvo duhovna aktivnost, te putopisi o osvajanju Mt. Blanca, o izletu na Slapove Krke, ekspediciji Lukina jama '95 i slični članci. Treba istaći i uspješno sročeno pjesmu o Kamešnici, planini koju Šibenčani često posjećuju. Tiskanje je pomoglo nekoliko šibenskih poduzeća i ustanova. Namijenjen je, prvenstveno, članovima, ali i svima onima koji se zanimaju za ovo društvo i planinarenje. Urednik je Ivo Antunac, a tehnički je list priredio Zoran Čeko.

(Ante Juras)

● **Velebiten br. 18** izšao je u srpnju 1995. za zimu 1994., i dalje na formatu A-5, na 42 stranice, sa slikama u boji na naslovnoj i zadnjoj stranici, tiskan fotokopiranjem u samo 80 primjeraka i ilustriran fotografijama i crtežima. Urednik je speleolog Ana Sutlović, odne-davno član IO HPS. Prvi je članak posvećen velebitašu Vladimиру Hebaru, koji je 1994. u 57. godini života po drugi put sudjelovao u maratonu kroz grad New York i u ovom članku opisao taj svoj doživljaj. U nastavku su Hrvoje Malinar i Ana Sutlović, povodom 40-godišnjice SO-a, dali kratak pregled povijesti speleologije u PDS "Velebit", Gordan Tomšić povijest ronjenja u šiljama Hrvatske od 1959-1985, a Zoran Stipetić od 1985-1994. u SO-u "Velebit". Tanja Bizjak opisala je svoj doživljaj

istraživanja jame G-1 u Hajdučkim kukovima, a Sunčica Hraščanec doživljaj Lukine jame. Teo Barišić dao je pregled speleoloških istraživanja Kornatskih otoka od 1967-1974. Na kraju se nalazi popis sponzora speleo-loško-alpinističke ekspedicije "Ande 95".

(Vlado Božić).

● **Velebiten br. 19** za proljeće 1995. Urednik je i dalje Ana Sutlović. Bilten HPDS "Velebit" formata je A-5, umnožen fotokopiranjem u 80 primjeraka, na 38 stranica, s prvom i zadnjom stranicom u boji. Prvi su članak napisali speleolozi velebitaši koji već 4 godine privremeno žive u Australiji, odakle su otisli na 4-tjedni izlet na Tasmaniju i opisali prirodne ljepote tog otoka. Teo Barišić dao je pregled svojih istraživanja Šilja i jama južnog Velebita gdje je 1994. boravio kao pripadnik profesionalne postrojbe specijalne policije. Ana Sutlović i Vlado Božić dali su izvješće s Okruglog stola održanog u ožujku 1995. o osnivanju Hrvatskog speleološkog saveza. Marijan Čepelak dao je prijevod članka Juana Francisca Alonsoa o Šilji Chauvet u Francuskoj, u kojoj su nedavno otkriveni prekrasni crteži iz kamenog doba. Čedo Josipović piše o svojim strahovima u podzemlju i kako ih je prevladao.

(Vlado Božić)

Zaštita prirode

● **Tečaj o zaštiti prirode.** Očekujemo vas na našem tečaju 23, 24, 30. i 31. ožujka u HPS, Kozarčeva 22. Uz predavanja obrazovnog sadržaja bit će i dva izleta u zaštićena područja planinske prirode pod stručnim vodstvom. Sudjelovati mogu planinari stariji od 18 godina. Cijena je 20 kuna (bez troškova izleta). Prijave se podnose Komisiji za zaštitu prirode, Kozarčeva 22, Vjekoslavi Budor.

● **Ugroženost prirode fužinskog kraja.** Katastrofalna devastacija prijeti prirodi Gorskog kotara u okolini Fužina neracionalnom izgradnjom autoceste. Komisija za zaštitu prirode HPS je o tom upozorila Ministarstvo prostornog uređenja i graditeljstva, Državnu upravu za zaštitu kulturnog i prirodnog nasljeda, Hrvatske ceste, županiju primorsko-goransku i druge. U okolini Fužina ili, točnije, Petrovog brda (vrha) stvorena su velika klizišta, a priprema se i izgradnja betonskog potpornog zida enormnih razmjera (navodno poput sedam "Mimara") čime se ugrožava planinska priroda fužinskog kraja i krše dogovoren principi očuvanja biološke i pejsažne raznolikosti i specifičnosti planinske prirode.

(IS)

● **Opasni otpad.** Komisija za zaštitu prirode HPS potakla je akcije protiv opasnosti od toksinskog otpada (TO) za ljepote i vrijednosti planinske prirode i prirodnog okoliša, na opasnost od njegova spaljivanja u cementarama (bez filtera) ili na lokacijama za radioaktivni otpad. Komisija se zalaže za sudjelovanje javnosti (NVO, sredstva javnog informiranja i građana) u donošenju takvih odluka. U razgovoru u Agenciji za posebni otpad dobili smo potporu našim nastojanjima, ali i značajnu materijalnu i logističku potporu za naše akcije. Mamutska termoelektrana u Obrovcu ugrozila bi sjevernu Dalmaciju i južni Velebit te tri nacionalna parka (Paklenicu, Krku i Kornate). Očekuje se da će javnost i planinarska društva biti uključeni u donošenju odluka o tom objektu.

(IS)

● **Forenbacher: Žumberak.** U izdanju Školske knjige Zagreb izašla je knjiga Sergeja Forenbachera "Žumberak". U njoj su sistematski izložene florističke karakteristike Žumberka. Vrijedan je to priručnik za planinare i ljubitelje prirode za upoznavanje Žumberka, a poglavito je to važno u ovoj godini kada se Komisija za zaštitu prirode i planinarska društva zalažu za zaštitu

Samoborskog gorja i Žumberka i za njihovo proglašenje parkom prirode.
(IS)

● **Središnjica Eko-patrola HPS** održala je 17. siječnja svoj prvi ovogodišnji sastanak. U smislu zaštite prirode Medvednica je odvojena od Samoborskog gorja. Umjesto Margite Brundić, koja je nedavno preminula, izabran je novi lokalni koordinator za Medvednicu. To je prof. Božena-Boba Bučar iz Zagreba. Martini Blažević iz Samobora povjerena je dužnost lokalnog povjerenika za Samoborsko i Žumberačko gorje. Raspravljalo se i o obilježavanju 5. lipnja, Dana zaštite planinske prirode u Hrvatskoj, kada bi se trebao održati planinarski skup "Slapnica 96" (9. lipnja). Tiskane su i nove prijavnice za eko-patrole koje ispunjene treba dostaviti u HPS radi kompjutorske obrade podataka.

(Dr. Ante Starčević)

● **Planinarska bratovština "Sveti Bernard"** u Samoboru (Samoborski Lug 38, 10432 Bregana) osnovala je eko-patrolu u sastavu: Verica Razum, Vesna Matek,

Martina Blažević, Ivica Mrmo i Stjepan Gašpar. Voditelj eko-patrole je Martina Blažević iz Samobora, koja je ujedno i lokalni povjerenik za Samoborsko gorje i Žumberak.
(Dr. Ante Starčević)

● **Hrvatski savez zelenih.** Dana 27. siječnja u Zagrebu je održan sastanak upravnog odbora HSZ. Najznačajnija tema bila je odluka vlade od 14. prosinca o nastavku izgradnje termoelektrane Plomin II. Osnovana je komisija HSZ (g. Rupnik, dr. Inge Perko Šeparović, dipl. ing. Ratko Profozić, dipl. ing. Ivan Pleše-Lukeš i dr. Ante Starčević) koja će se uključiti u sam projekat. Naglašeno je da HSZ nije protiv izgradnje ako će se umjesto ugljena koristiti plinom, što je mnogo jeftinije i ekološki prihvatljivije. Zaključeno je i da se ovo-godišnji "Zeleni forum" Društva za unapređenje kvalitete življenja odredi od 17. do 19. svibnja u Bakru. U okviru susreta održat će se i godišnja skupština HSZ te posjet brodom Bakru i Krku. HSZ obilježit će 26. travnja 10.-godišnjicu ekološke katastrofe u Černobilu, zajedno s Danom planete Zemlje 2. travnja.

(Dr. Ante Starčević)

- Bože, ovi došli na izlet,
a ostavili izmet!

Speleologija

● **16. splitsku speleološku školu** organizirao je u vremenu od 27. listopada do 22. prosinca SO HPD "Mosor". Osim predavanja, izvedene su 4 vježbe i 10 posjeta spel. objektima. Upisan je 21 polaznik: 7 djevojaka i 14 momaka. Naslov speleolog pripravnik steklo ih je 15: Danica Ozretić, Sanja Krzelj, Ivana Buklijaš, Milena Blažanović, Milan Damjanović, Nenad Dražić-Celić, Joško Grmoja, Mladen Matković, Igor Mikšić, Milan Miljuš, Sandro Šarunić, Siniša Smerdel, Jure Penović, Pjer Roić i Ivan Zoković. Školarci su bili "stari" od 14,5 do 33 godine.

(voda škole I. T. Marinov)

● **Susret dalmatinskih speleologa** održan je 13. i 14. siječnja 1996. na Mosoru u organizaciji SO HPD "Mosor". Vjerojatno je to do sada najveći ovakav skup. Osim speleologa iz dvije splitske udruge odazvali su se gosti iz Dubrovnika, Hana, Sinja, Šibenika i Zadra, dakle, i aktivni speleolozi i oni koji su na putu da to postanu. Održana je Speleološka večer s prigodnim programom, a dio je sudionika obišao nekoliko jama i špilja u okolici doma "U. Girometta". Nazočno je bilo pedesetak jamara i veći broj planinara. Na proljeće je u planu regionalni speleološki logor. (I. T. Marinov)

Vijesti

● **Utemeljen je Planinarski savez Hrvatske Republike Herceg-Bosne.** Dana 19. prosinca 1995. održana je Utemiteljska skupština Planinarskog saveza Hrvatske Republike Herceg-Bosne (HR H-B) u Mostaru. Odluku jeiniciralo stanje u kome se poslije raspada bivše Jugoslavije i analogno tome u BiH našlo planinarstvo i Planinarski savez BiH. Rat je mnogo toga izmijenio: neka su se društva ugasio, ona koja su ostala zbog nacionalnih zapreka nisu mogla održati niti povezati prekinute niti. Unatoč svemu, planinari HR H-B smogli su snage da utemelje Planinarski savez, a sve u cilju okupljanja planinarskih društava sa tog prostora. To je povijesna odluka planinara HR H-B kojima je nemjerljiv prinos dao Hrvatski planinarski savez, najprije svojom podrškom, a zatim i normativnim aktima potrebnim za rad Saveza. Skupu su bili nazočni predstavnici planinarskih društava: PD "Prenj 1933" iz Mostara, PD "Vitez" iz Viteza, PD "Cinacar" iz Livna, PD "Kuk" iz Bučića kod Novog Travnika, PD "Bitovnja" iz Kreševa i Planinarske udruge "Tisovac" iz Busovače. Dakako, nazočni su bili i predstavnici društveno-političkih vlasti grada Mostara i HR H-B, novinari Habene, "Slobodne Dalmacije" i Hrvatskog radija H-B Postaje Mostar. Na skupštini je usvojen statut buduće udruge i izabrana su upravna tijela: izvršni odbor, stručni savjet, nadzorni odbor i sud časti. Uglavnom su zastupljeni predstavnici svih planinarskih društava. Budući savez donio je program rada koji je izložen na Skupštini i dobio podršku svih članova. Za predsjednika Saveza izabran je Dražen Pažin, dopredsjednika Stipo Jurić i tajnika Ivan Salopek.

(Andelko Martinović)

● **Kako iz Zagorja na Kamene Svatove.** Planinari iz sz. Hrvatske često posjećuju Kamene Svatove. Sredinom studenog skupina Varaždinaca se iskrcala iz vlaka na ž.p. Novi Dvori da provjeri najkraći prilaz Jablanovcu, ali je već nakon desetak minuta naišla na zapreku - rijeku Krapinici. Preko nje je ovdje nekoč bio most, ali je radi dotrajalosti srušen. Vratili smo se prema ž.p. Pojatno na 82. km od Varaždina, krenuli nasipom 10' i tako zaobišli industrijsku zonu ("Viadukt"). S nasipa se side kod table Pojatno i krene preko jednog od dvaju mostova i produži do Donje Bistre (1,15 h). U Donjoj Bistri skrene se d. kroz selo Novake do Jablanovca (1 h), odakle 1 h markiranom stazom (oprez, blato) do pl. skloništa "Kameni Svatovi". Dakle, od ž.p. Pojatno 3,25 h. Tko ne želi hodati asfaltom gotovo dva i pol sata, može od Glavnog kolodvora u Zagrebu tramvajem do Črnomerca i zatim autobusom do Gornjeg Stenjevca.

Odavde mimo Šipile Veternice i doma na Glavici do Kamenih Svatova dva sata pješačenja. U planinarskoj kući nam je ljubazni domaćin pokazao kako je kamin sjekirov razbila grupa vandala i u kući napravila pravu pustoš. Vandalizam nepoznatih počinitelja iz neobjašnjivih razloga, tim više što domaćini uvijek sručno dočekuju goste. Preostali li se Krapinica kod Novih Dvora, to bi za Zagorce bio najkraći put do Kamenih Svatova. (Zlatko Pap)

● **III. planinarski pohod** na vrh Sv. Gere održan je 28. siječnja pod nazivom "Molitvom za mir" u organizaciji HPD "Kapela" (bivši "Rade Končar") iz Zagreba i Ekoološkog društva "Žumberak". U obnovljenoj kapelici Sv. Ilike na samom vrhu Gere (1178 m), najvišem vrhu županije Zagrebačke, služena je sveta misa koju je predvodio žumberački svećenik don Mile Vranešić. Uz brojne planinare iz Zagreba, Karlovca, Samobora, Jastrebarskog, Siska, Pleternice i Našica, po lijepom i sunčanom vremenu nazočni su bili i prof. dr. Zdravko Tomac, predsjednik skupštine grada Zagreba, dipl. jur. Drago Trošelj dopredsjednik HPS, prof. Josip Šintić, predsjednik Ekoološkog društva "Žumberak", dipl. jur. Krešimir Mikolčić, glavni tajnik Matrice Hrvatske i dr. Ante Starčević iz Komisije za zaštitu prirode HPS. Sveta misa služena je i ispred zloglasne jame Jazovke nedaleko Sošica. (Dr. Ante Starčević)

● **POK "Rijeka"** je zbog osipanja članstva prestalo s radom. Srećom, orijentacijsko trčanje u Rijeci nije stalo. HPD "Torpedo" vrlo uspješno nastavlja djelatnost. Uostalom, treba istaći da je orijentacijsko trčanje i niklo u "Torpedu". Za svaku je pohvalu izdavačka djelatnost. Potkraj 1995. izašla su dva posljednja broja "Orijentacija" (broj XVIII i XIX). Kvaliteta, kako estetski tako i sadržajno, znatno je uznapredovala. Posebno dobro djeluju intervjuji te sudjelovanje sve većeg broja dopisnika iz naše domovine. Poželimo uspjeh i u 1996. godini! (Miljenko Pavešić)

● **Planinarska kuća "Jančarica"** ljestva i ugodnija dočekuje planinare. Radove na vanjskom i unutrašnjem uređenju proveli su uz svesrdnu pomoć Mrkopljanske šumarije članovi HPD "Bijele stijene" iz Mrkoplja. Kuća je zatvorena tipa, a posjeduje 10 ležaja, za čije je korištenje potrebno imati vreću za spavanje. Korištenje kuće s noćenjem stoji 10 kuna dnevno po osobi. Kuća je dobra baza za uspon na vrhove Velike Kapete (Bjelolasica, Bijele i Samarske stijene), kao i za duži boravak. Jančarici je moguć cestovni prilaz iz Begovog

Razdolja 6,5 km makadamskom cestom ili markiranim pl. stazom od pl. doma u Tuku preko Matić-poljane i čeka, za što je potrebno 2 sata laka hoda. Ključ, kao i ostale informacije o kući mogu se dobiti u Mrkoplju kod Branka Blaževića - Brane na tel. (051)833-248.

(Zoran Majnarić)

● **Doček roda na Josipovo.** PD "Jelengrad" iz Kutine, uvrstilo je među svoje redovne priredbe doček roda kod sela Čigoča u Lonjskom polju na Josipovo. Sv. Josip je izabran za zaštitnika društva, a doček proljeća u "europskom selu roda" postat će tradicionalnim. Druga je redovna društvena priredba "Metlarska zabava" uoči Valentinova u planinarskom domu Podravska Slatina, a treća sudjelovanje na Voloderskim jesenima. Gosti dobro došli!

● **70-godišnjaci dođite na Biokovo!** Kao prije 10 godina na Dinari po ideji našeg vršnjaka, prof. M. Sunka iz Splita, ove bi se godine "malo stariji" planinari okupili na Biokovu, koje se dojma kao raskriljeni orao nad Makarskom. Pun čudesnih ljepota, raznovrstan u svemu. "Biokovo sa sto lica" kako bi često govorio i pisao pokojni dr. fra Jure Radić. Domačin susreta 70-godišnjih planinara Hrvatske, bilo bi domicilno društvo, HPD "Biokovo" Makarska, koje će se pobrinuti za toplo gostoprимstvo. Svima će biti omogućeno da iz Makarske do vrha Sv. Jure dodu pješačkom, planinarskom stazom ili pak vozilima, cestom. Izradit će se prigodni listovni papir i koverte, te bedževi i štambilji kao uspomena na nezaboravne trenutke u društvu svojih iskusnih godišnjaka-vršnjaka i prijatelja na jednoj od najljepših planina Lijepa naše. Biokovo u mjesecu rujnu očekuje (do sada znane) planinare: Milivoja Bakotina iz Kaštela, Franu Bolanča iz Splita, Rudolfa Cišpera iz Pakracca, Dragicu Cvenić iz Beničanaca (Našice), Ernu Harašić iz Splita, Leandera Kukeca iz Zagreba, Boženu Loborec iz Koprivnice, Mirjanu Legac iz Rijeke, Duru Makšana iz Varaždina, Stjepana Matkovića iz Pitomače, Milorada Mrdakovića iz Splita, Miljenku Pavešiću iz Rijeke, Željka Poljaka iz Zagreba, Ivu Puharića (domaćina) iz Makarske, Zvonimira Sliepčevića iz Zagreba, Miroslava Sokola iz Kaštela, Ljudevitu Staničiću iz Zagreba, Milana Sunku iz Splita, Slavku Tomerlinu-Tateku iz Zadra i starog planinarskog "asa" Bojana Tollazzija iz susjedne nam Slovenije. Javite se znani i neznani planinarski veterani sa svojim željama i sugestijama na adresu: Ivo Puharić, 21300 Makarska, A. Starčevića 3. Biokovo vas čeka! Dovidenja!

● **Novogodišnji izlet HPD "Zagreb-matica".** U organizaciji našeg društva proveli smo četiri ugodna zimska dana sa dočekom Nove godine na planinama Koruške u Austriji i Sloveniji. Među sudionicima bilo je i planinara iz HPD "Željezničar" i Planinarskog kluba

Hrvatskog liječničkog zbora, ukupno 55 planinarki i planinara. Prvog smo dana posjetili predsjednika planinarskog društva u Villachu gospodina Kuchara, našega dragog prijatelja, inače voditelja botaničke grupe koja upravlja znamenitim botaničkim vrtom u blizini vrha planine Dobratsch. Istovremeno je bilo i prilike za nabavku i kupovinu planinarske opreme u gradu. Na večer smo se smjestili u planinarski hotel na obali jezera Faak, petnaestak kilometara jugoistočno od Villacha. Prvi veliki izlet bio je u subotu 30. prosinca, najprije vlastitim udobnim autobusom dvadesetak kilometara od parkirališta na sedlu planine Dobratsch na visini od 1700 m. Šestero skijaša odvojilo se odmah na dobro uredene skijaške staze sa brojnim malim vučnicama, a mi ostali smo krenuli prema vrhu. Domaći planinari bili su svi na skijama, a naša grupa samo u dobrim gojzericama. Bilo je i komičnih situacija kod propadanja u snijeg, ali je sve dobro proteklo. Svi smo bili izuzetno sretni i radosni zbog ostvarenog cilja i ponosni jer smo bili tamo jedini planinari iz Hrvatske. Idućeg dana imali smo uspon na vrh tromede Slovenije, Italije i Austrije na koti 1709 m. Novu godinu dočekali smo zajedno uz ukusno jelo i piće, dobru glazbu "lokalnih snaga", poneki i maskirani, te novogodišnjim vatrometom kao poklonom uprave planinarskog hotela. Povratak je protekao u veselom raspoloženju. Vozili smo se kroz tunel Karavanke, pa zatim do zasnežene i zamagljene Kranjske Gore i dalje prema Zagrebu. Ovo je naš deseti planinarski pohod u planine Austrije s dočekom Nove godine u raznim planinarskim hotelima. Za dobru organizaciju izleta zaslužna je gospoda Božica Denona, a za planinarski dio dugogodišnji planinarski vodič, gospodin Vilim Strašek. Osim toga on je sva četiri dana svojim šalama i dosjetkama stvarao vedro raspoloženje. I sljedeću Novu godinu naše društvo planira na nekim novim vrhovima Austrije. Pridružite nam se!

(Milivoj Sliepčević)

● **Novogodišnje okupljanje HPD "Kapela"** iz Zagreba održano je 8. siječnja u Srednjoj tehničkoj školi u Voltinom uz neobavezno druženje, hranu i piće. I ovoga se puta okupilo stotinjak osoba. Društvo je svakom članu poklonilo i kalendar sa slikom doma na Bijelim stijenama.

● **Planinarsku školu** održava HPD "Željezničar" od 5. ožujka do 12. svibnja utorkom u 19,30, Trnjanska 5b. Svakog vikenda izlet. Prijave utorkom u 19 sati. Upisnina 25 kuna.

● **Alpinističke cipele** broj 9, nove, talijanske ("Asolo" tip AFS 102, asoframe sistem). Željko Jadanić, N.V. Vlahovića 6/4 44250 Petrinja, tel. 044-812-977.

● Prodajem Poljakov vodič "Planine Hrvatske" za 100 kuna. Tel. 01-693-333.

Kako doći na naslovnu stranicu

Koncem prošle godine javilo nam se dopisom HPD "Imotski" s primjedbom na odabir fotografija za naslovnu stranicu i na zastupljenost samo nekoliko autora. Njihov dopis završava ovim riječima: "Stoga Vas molimo da nas obavijestite o kriteriju odabira fotografija kako bi i naši članovi mogli ravnopravno sudjelovati. Dostavljamo vam na uvid dva dijapozitiva s nedavnog uspona na Kamešnicu za koje smatramo da bi se mogli objaviti". Njihovu su pismu doista bila priložena dva uspjela dijapozitiva s uspona na Kamešnicu.

Na sjednici uredništva ocijenjen je poticaj HPD "Imotski" korisnim ali poslani dijapozitivi nisu mogli biti odmah upotrijebeni jer sadrže ljetne motive, pa moraju malo pričekati.

Odazivamo se zahtjevu da obznamo kriterij odabira. Prednost dajemo motivima iz hrvatskih planina (fotografije, ili još bolje, dijapozitivi). Uvjeti su dovoljna oština i kontrast, vizualna atraktivnost (linije, pokret, živost boja), ljudi u pokretu, jer slika na naslovni mora izdaleka privući pogled nekim svojim elementom. Nadalje, motiv mora biti takav da se iz njega može izdvojiti bez narušavanja harmonije kvadratična slika, jer je to ustaljeni format naslovne slike. Prihodi nam, na žalost, još uvijek ne dopuštaju kolor slike u tekstu, ali se one mogu dobro reproducirati crno-bijelim tiskom. Naša je želja da bar srednje dvije stranice (tzv. duplericu) upotrijebimo za kolaž lijepih fotografija (tamo može biti npr. jedan autor ili jedna planina). Časopis tiskamo na najboljem papiru i prava je šteta što autori uz svoje članke obično ne prilažu veći izbor slika. Ilustracije mogu biti u obliku fotografija (kolor i crno-bijelih), dijapozitiva, crteža i zemljopisne karte. Dijapozitive autorima uvijek vraćamo jer su unikati, a fotografije na zahtjev. Naš je urednički motto: više slika, manje teksta!

Ne propustite!

Zajednički obilazak puta "Kolijevkom hrvatske državnosti"

Organizator HPD "A. Bedalov" - K. Kambelovac

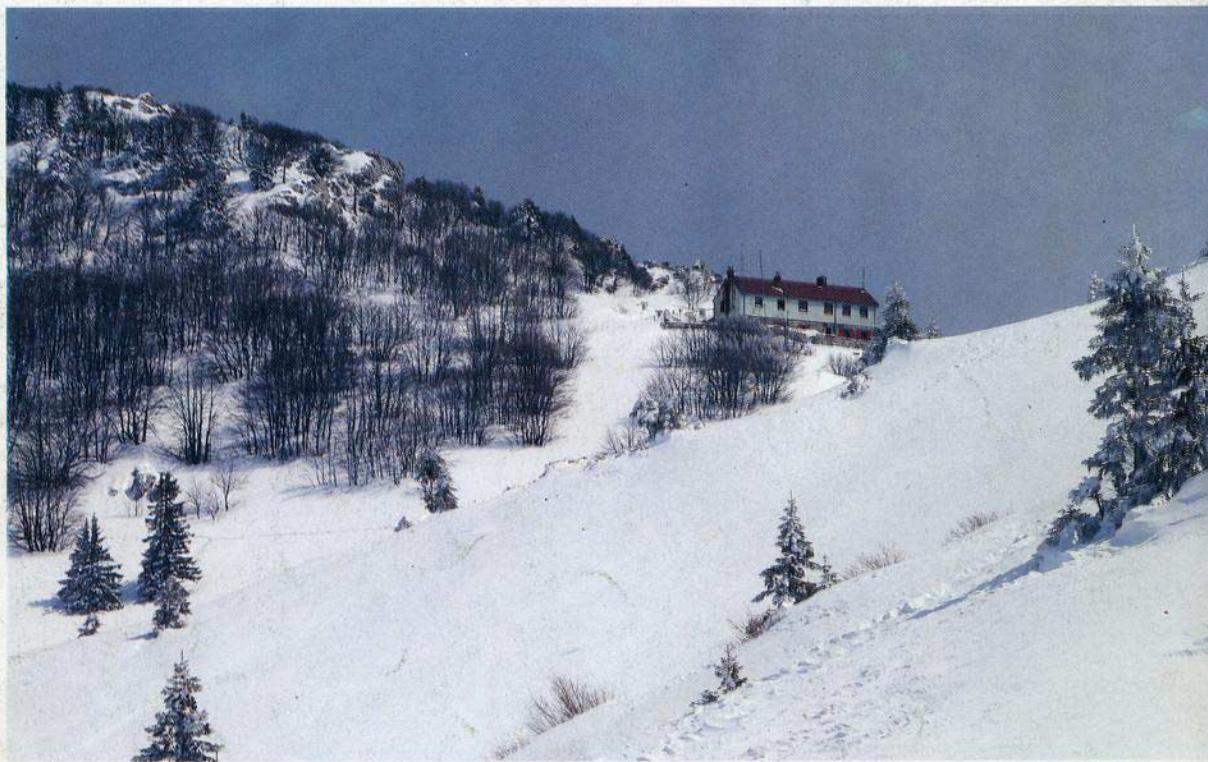
Iz programa proslave Dana grada Kaštela, 15. obljetnice rada Društva, Dana osnovne škole "Knez Trpimir" i Dana planinara K. Kambelovca 1, 2. i 3. ožujka

Petak 1. ožujka: Doček gostiju u Kaštel Kambelovcu u 7 sati. KT 11 - sv. Misa u 8 sati,

KT 10 - Gospe na krugu (sv. Martin od Kruševika), KT sv. Mihovil. Dom "Pod Koludrom". KT 13 Sv. Luka Pejšinim putem. Veli vrj (779 m) i ručak kod Hrvatske vojske. Dom "Putalj". KT 12 sv. Juraj od Putalja. Smještaj u OŠ "Knez Trpimir" K. Kambelovac.

Subota 2. ožujka: Pozdravna riječ. Kratki zabavni program. Ukrcaj u autobus i obilazak planinarskog puta Kolijevkom hrvatske državnosti. Smještaj u Osnovnu školu "Knez Trpimir". Svečana sjednica HPD "A. Bedalov". Promocija izložbe fotografija Josipa Pejše o radu Društva. Zabavni program u izvođenju učenika Osnovne škole "Knez Trpimir". Koktel za članove i goste. Zabava uz druženje.

Nedjelja 3. ožujka: Odlazak autobusima do kontrolnih točaka 1-6, Povratak u OŠ "Knez Trpimir", Podjela dnevnika i domjenak, Donijeti sa sobom vreću za spavanje! Prijave do 20. veljače na adresu HPD "A. Bedalov" K. Kambelovac, Brce 31 pp 5 ili na telefone (pozivni 021) 220-543 (predsjednik Ivo Bedalov, posao 521-222/lok. 2542), 221-402 (dopredsjednik Josip Pejša, posao 220-223) i 220-951 (tajnik Ante Tadin, posao 521-222/lok. 1939)

CHROMOS

Tvornica grafičkih boja

CHROMOS

Printing Ink factory

Za grafičku industriju proizvodimo:

- boje za sve tehnike tiska s pripadajućim primjesama,
- različita pomoćna sredstva za rad u tiskarama,
- grafičke lakove,
- po željama kupaca izradujemo boje i primjese.

Za industriju prerade plastičnih masa proizvodimo:

- boje za bojenje polietilena, polistirena, PVC-a u obliku granula,
- boje u tekućem stanju za bojenje polietilena, polistirena, ABS-a,
- boje za bojenje nezasićenih poliestera,
- boje za bojenje gume.

Zagrebačka 30, 41430 Samobor

Telefon: 041/ 782-122

Telefax 041/ 782-430

Telex: 21717 chrom rh